vergadering **C62**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering

van 22 november 2022

Vlaams Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Maaike De Vreese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over inburgeren in het buitenland
– 454 (2022-2023) 3

VRAAG OM UITLEG van Maaike De Vreese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toestand van Oekraïense tijdelijk ontheemden, de rol van de lokale besturen en de aanpak door de Taskforce Oekraïne
– 455 (2022-2023) 8
Bijlage 9

VRAAG OM UITLEG van Klaas Slootmans aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het door de Vlaamse Regering ingewonnen juridisch advies betreffende de wettelijkheid van de taalregisters in de faciliteitengemeenten
– 499 (2022-2023) 20

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de beschuldigingen van machtsmisbruik tegen de burgemeester van Haaltert
– 533 (2022-2023) 25

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het voorstel tot stopzetting van de financiering van kerkfabrieken
– 595 (2022-2023) 28

VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toenemende kostprijs van pensioenen voor lokale besturen
– 604 (2022-2023) 32

VRAAG OM UITLEG van Maaike De Vreese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over inburgeren in het buitenland
– 454 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, ik had twee vragen om uitleg gesteld die ingediend waren in oktober. Ondertussen zat onze begroting daartussen. Maar we kunnen op deze topics wel wat dieper in detail ingaan.

Vorige week hebben we het tijdens de bespreking kort gehad over inburgering in het buitenland. Dit kan niet zomaar verplicht worden voor alle categorieën van migranten. Reeds lange tijd pleiten mijn partij en ikzelf ervoor om het inburgeringsproces in het land van herkomst te starten. U weet dat ik daar een grote voorstander van ben. U hebt daar zelf ook positief op geantwoord en in oktober bevestigde u in een interview dat u daar werk van ging maken. Het is ook als standpunt van uw eigen partij bevestigd.

U gaf aan dat u hiervoor proefprojecten maatschappelijke oriëntatie (MO) zou willen opstarten samen met onze steden en gemeenten, waarbij mensen er dan vrijwillig op kunnen intekenen. Er zijn momenteel twee gemeenten die interesse getoond hebben om hieraan mee te werken. Deze proefprojecten moeten wel nog verder geconcretiseerd worden door het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII).

Kunt u meer uitleg geven over de manier waarop u dit wilt aanpakken? Wanneer wilt u hiermee van start gaan?

Kunt u meer toelichting geven bij de proefprojecten die u wilt opstarten?

Voor welke categorieën van migranten wilt u de inburgering in het land van herkomst opstarten? Aan welke categorieën denkt u om het in de toekomst te gaan verplichten?

Bent u hierover ook in overleg met het federale niveau?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw De Vreese, eerst en vooral bedankt voor uw vraagstelling. In het Engels zegt men 'Great minds think alike'. U zegt dat u daar al een hele tijd voorstander van bent. Wel, ikzelf ook, omdat ik daar net als u de voordelen van zie. Het is belangrijk dat we ook over partijgrenzen heen gelijklopende ideeën kunnen hebben, zij het soms vanuit een verschillende inspiratie.

Belangrijk is natuurlijk dat mensen die op een zeker moment kiezen om in ons land te komen wonen, zo goed mogelijk gewapend zijn om in ons land een succesvolle toekomst te kunnen uitbouwen, voor zichzelf maar ook voor de Vlaamse Gemeenschap. In de mate dat mensen snel werk vinden, zich snel kunnen inpassen in de maatschappij, goed weten hoe die maatschappij functioneert, gaan ze zeer snel zelfredzaam zijn en gaan ze ook een inkomen kunnen verwerven uit arbeid, gaan zij een netwerk kunnen uitbouwen, gaan ze kunnen participeren aan onze maatschappij en gaan ze met andere woorden als deel van onze gemeenschap hun steentje kunnen bijdragen aan Vlaanderen en aan de toekomst van onze gemeenschap. Dat is, naar ik vermoed, zowel voor u als voor mij de kern waarom

mensen het best zo snel mogelijk de vaardigheden om dat goed te kunnen doen, verwerven. De beste manier is natuurlijk om die te verwerven nog vóór je hier aankomt, want anders moet je het opbouwen van die kennis hier in eigen land doen en dat vraagt toch altijd enige tijd.

Op dit moment is het in onze staatsstructuur niet zo dat ik als minister van Samenleven, Integratie en Inburgering kan verplichten dat mensen, wanneer zij toegang willen krijgen tot ons grondgebied, eerst die cursus moeten volgen. Dat is een federale verantwoordelijkheid. Indien we dat willen wijzigen, zal dat waarschijnlijk voorwerp zijn van politieke onderhandelingen op het moment dat er een federale regering gevormd wordt. Wat ik natuurlijk wel kan doen als minister, is proefprojecten opzetten op vrijwillige basis en proberen ter zake ook de knowhow op te doen om dat op een goede manier te organiseren. Ik denk immers dat dat toch wel enige tijd nodig heeft. Deze legislatuur dus starten met een aantal proefprojecten en daaruit leren hoe we dat zo goed mogelijk kunnen organiseren, wat mogelijk is en wat niet mogelijk is, hoever we daarin kunnen gaan, is volgens mij een belangrijk element van de ambitie die ik ter zake heb.

Ik denk dat dit sowieso niet voor alle categorieën kan. De meest evidente categorie waarvoor dat niet kan, zijn bijvoorbeeld oorlogsvluchtelingen. Tegen mensen die hun land moeten ontlopen omdat hun leven in gevaar is, kun je niet zeggen: "Wacht eventjes voor je gaat lopen, leer eerst hoe onze samenleving functioneert en ontvlucht dan uw land." Dat is niet realistisch.

Een groep waarvoor dit volgens mij wel heel realistisch is, is de groep van de gezinsherenigers, omdat die toch enige tijd op voorhand kenbaar moeten maken, in de eerste plaats ook aan het lokaal bestuur waar ze terechtkomen, dat ze graag willen huwen of hun kinderen naar hier brengen of iets dergelijks. Met die groep zou ik graag een proefproject opzetten omdat ik denk dat dat de meest evidente groep is om het te doen, een proefproject waarbij zij een traject doorlopen inzake maatschappelijke oriëntatie. Dat zit immers exclusief bij mij. U weet dat in Nederlands tweede taal (NT2) collega Weyts een belangrijke rol speelt. Maar ik wil daar graag het voortouw in nemen. Vanzelfsprekend wil ik ook heel graag met collega Weyts praten en kijken of we de twee misschien met elkaar kunnen koppelen. Maar ik wil het liefst vaste grond onder mijn voeten hebben en beginnen vanuit mijn eigen bevoegdheden.

Als een nieuwkomer op voorhand weet dat hij naar een samenleving gaat waar bijvoorbeeld man en vrouw gelijk zijn, gelijke rechten hebben, waar een vrouw niet afhankelijk is van haar partner, van haar man, dat in onze samenleving homoseksualiteit een normaal gegeven is dat dat gerespecteerd dient te worden, waar je mee geconfronteerd kunt worden, dat je moet aanvaarden dat dat een deel is van onze maatschappij, dat de vrijheid van meningsuiting een essentiële grondwaarde is, met andere woorden dat je in een samenleving terechtkomt waar mensen bijvoorbeeld uw god kunnen beledigen en dat je dat moet aanvaarden en dat dat voor jou geen reden kan zijn om daar agressief of gewelddadig op te reageren, dat je gerust kunt zeggen dat dat een schande is, maar dat je dat recht op vrije meningsuiting niet kunt inperken … Dat zijn belangrijke dingen voor mensen die naar hier komen, dat men weet in welke situatie men gaat terechtkomen. Dat is belangrijk om ten eerste misschien twee keer na te denken of dat de stap is die men wil zetten, maar ook bewust te zijn van de rechten die je hebt als je in deze samenleving komt en de geïmpliceerde keuze die je eigenlijk maakt door te migreren. Want dat heeft een aantal keuzes, je komt in een nieuwe context terecht. Wil je die context aanvaarden, omarmen, daar deel van zijn, ja of nee?

Het tweede grote voordeel dat dat heeft is dat mensen daardoor ook sneller kunnen functioneren in de samenleving, sneller op de arbeidsmarkt actief kunnen worden,

sneller aan een job kunnen geraken. Ze gaan sneller vanaf de eerste dag weten wat ze voor hun kinderen moeten doen ten aanzien van het onderwijs en dergelijke meer. Dat zal misschien ook een aantal vooroordelen of foute presumpties over hoe onze samenleving werkt, kunnen doorbreken. Langs de ene kant beschermt dat mensen, langs de andere kant maakt dat mensen bewust, geeft dat mensen een hefboom.

Wat ga ik doen? Mevrouw De Vreese, ik heb de twintig gemeentebesturen met het meeste aantal inwoners met een niet-EU-achtergrond uitgenodigd. Die komen volgende week donderdag bij mij om te bekijken of ze al dan niet geïnteresseerd zijn om in zo'n proefproject te stappen, of ze bereid zijn om daaraan mee te werken, want het is op basis van vrijwilligheid. We leggen uit wat er kan. We willen ook eens graag bij hen horen hoe ze het zelf zien. Dan gaan we dit samen met de agentschappen opstarten. Dat is een eerste stap. We gaan eerst horen bij de twintig – dat is objectief – grootste gemeenten van Vlaanderen.

Een tweede stap die we nodig hebben om dit succesvol te maken, is dat we een performant digitaal pakket nodig hebben, want als je op afstand wilt leren, moet dat gedigitaliseerd zijn. U weet dat dat einde maart opgeleverd wordt. Dat is het moment waarop we er in de praktijk mee zouden kunnen starten. Op dit moment loopt er al binnen het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII) een proeftuin rond zelfstudie en het digitale pakket. De vraag van sommigen is of we daar besparingsmogelijkheden zien, of we daar zoveel geld aan moeten uitgeven. Zodra je digitale pakketten hebt die tot zelfstudie kunnen leiden, gaat toch minstens een deel van de nieuwkomers – ik ga niet zeggen alle nieuwkomers – dat via zelfstudie kunnen doen. Dan gaan ook de maatschappelijke kosten daarvan een stukje naar beneden. Ik zie de mogelijkheid om daar volgend jaar mee te starten. Het is evident dat ik bereid ben om de commissie over dit project goed op de hoogte te houden.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, dank u wel voor de verdere details. Er is inderdaad een digitaal pakket nodig dat ook getest wordt. Ik denk ook, als ik dat voor andere zaken zie, dat er vaak samengewerkt wordt met onze ambassades. Ik weet niet of daar ook stappen gezet zullen worden. Wordt er ook bekeken of u dat voor bepaalde nationaliteiten doet? Stelt u dat open voor alle nationaliteiten? Dat zijn nog een aantal vragen die verder uit te werken zijn. Maar u hebt al grote stappen genomen om met deze proefprojecten inderdaad volgend jaar resultaten te boeken.

Er is een ander idee waar ik u vorige week ook een aanzet voor gegeven heb. U zegt terecht dat het niet voor alle categorieën kan. U noemt daar oorlogs-vluchtelingen. In bepaalde situaties zou dat wel kunnen, als we kijken naar situaties waar oorlogsvluchtelingen 'resettled' worden. Op dit moment doen we dat als land niet, aangezien onze opvang volledig vol zit. Maar als we later wel degelijk naar een soort Australisch model zouden gaan, zijn dat wel manieren om mensen op voorhand onze maatschappij te laten leren kennen en in een later stadium – daar ben ik het volledig mee eens – ook in te zetten op de component van onze Nederlandse taal.

Wat ik u vorige week gezegd had, is dat we bijvoorbeeld ook kunnen bekijken op welke manier arbeidsmigranten zo'n traject zouden kunnen volgen, niet verplicht. Ik denk dan – ik zal proberen om het wat beter uit te leggen – eerder aan bijvoorbeeld bedrijven die op grotere schaal mensen naar hier brengen in knelpuntberoepen, privéspelers die bijvoorbeeld met uitzendkantoren samen-werken. De privéspelers vinden het vaak ook zelf zeer belangrijk dat de mensen al

een bepaalde taal en onze waarden en normen kennen en die dat dan bijvoorbeeld als een van de voorwaarden opleggen aan de mensen bij hun selectie.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Eerst en vooral wil ik zeggen dat wij het een goede zaak zouden vinden als inburgeringscursussen, en ook de examinering ervan, in het buitenland zouden plaatsvinden. Dat is niet in de laatste plaats omdat de koppeling tussen het al dan niet slagen en de verblijfsvergunning of de nationaliteit dan zonder voorwerp wordt voor die groep. Wie niet slaagt, blijft dan gewoon in het land van herkomst. Die krijgt dan – dat mag ik toch hopen – geen verblijfsvergunning, laat staan de nationaliteit. Dat is dus om te beginnen een positieve noot.

Ik heb eigenlijk twee vragen, minister. De eerste sluit wat aan bij wat mevrouw De Vreese daarnet zei: welke groepen zijn er volgens u nog die daar niet onder zouden mogen of kunnen vallen? U noemde oorlogsvluchtelingen, en u richt zich specifiek op 'gezinsherenigers', maar arbeidsmigranten en andere vormen van migratie – uitgezonderd de oorlogsvluchtelingen –, zouden die daar volgens u ook onder moeten vallen?

Een pleidooi dat ik al eens gehouden heb, is dat dit misschien een goed moment is om het tonen van cartoons van Mohammed op te nemen in het inburgeringstraject. Dat zou wellicht velen afschrikken om naar dit land te komen, minister. *(Gelach)*

Tot slot mijn tweede vraag: wat is de kostprijs daarvan en uit welk budget zal dat komen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Als u me vraagt welke groepen daarvoor in aanmerking komen, dan wil ik beginnen met te zeggen dat ik ter zake weinig taboes heb. Ik geloof dat een goed inburgeringsbeleid zowel voor de betrokken persoon als voor de Vlaamse samenleving een winst kan zijn. Ik bedoel daarmee: als een persoon toegang krijgt tot ons grondgebied, dan hebben wij er als Vlaamse samenleving alle belang bij dat hij zo snel mogelijk goed kan functioneren. Anders moeten we hem geen toelating geven. Ten tweede hebben we er ook alle belang bij dat mensen die met een verkeerd beeld naar onze samenleving denken te migreren, zich bewust zijn van dat verkeerd beeld en daardoor misschien voor zichzelf uitmaken dat het misschien geen goede keuze is. Vanuit de persoon zelf is het vanuit een emancipatorisch oogpunt en vanuit het geven van kansen aan iemand, ook heel belangrijk dat hij de vaardigheden en de knowhow heeft om goed te functioneren in onze samenleving.

Waarom zou ik dus een taboe hebben en zeggen dat bepaalde groepen zoals gezinsherenigers wél kunnen en arbeidsmigranten niet? Absoluut niet! Ik denk dat we dat breed moeten bekijken. De enige situatie waarover je objectief niet anders kunt oordelen is iemand die uit zijn land moet gaan lopen omdat zijn leven in gevaar is. Het is evident dat je aan zo iemand niet kunnen zeggen: nog even wachten, leer eerst wat Nederlands en wat maatschappelijke oriëntatie en als je dan nog leeft, kom dan maar af.

Ik denk dat sommige mensen misschien denken dat … *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Neen neen, ik suggereer niets. Echt waar niet.

Maar ik denk dus dat er weinig taboes zijn op dat punt. Als u vraagt naar arbeidsmigranten: ik sta daar zeker voor open als er mogelijkheden voor zijn. Maar

je moet ergens beginnen, mevrouw De Vreese. Het is mijn bedoeling om met één groep te beginnen. Het is iets nieuws, het staat zelfs niet in het regeerakkoord. Ik toets het af, ik probeer het te realiseren. Maar als er morgen bijvoorbeeld een stad of gemeente is, of een bedrijf dat zegt dat ze ook geïnteresseerd zijn in arbeidsmigranten, dan sta ik daarvoor open. Ik ben daar open-minded in.

Willen we graag met ambassades werken? Ik denk dat we daarmee niet de beste ervaringen hebben. Ik wil met de gemeentes werken. U weet dat ik een communalist bent. Ik denk dat als iets vanuit een gemeente of samen met een gemeente kan gebeuren, naar mensen van ginder, dat dit de beste manier is. Met ambassades zit je heel vaak in een spoor … Ik wil vooruit, ik wil niet eindeloos palaveren. Dat mag je mij niet kwalijk nemen.

Met wie willen we stappen nemen? Ook daarin zou ik efficiënt willen zijn. Er zijn proefprojecten. Laat ons beginnen met de grootste taalgroepen. Ik wil de bulk aanpakken. En ook gezinsherenigers zijn een grote groep. Als we beginnen met de grootste groepen, dan zijn we efficiënt bezig. Je kunt dat dan uitbreiden, je kunt daaruit leren en bekijken wat haalbaar is en wat niet.

Mijnheer Van Rooy, u vraagt 'tot en met de examens'. Als dat praktisch kan, waarom niet? Dat zou ideaal zijn. Maar daar examineren vergt ook een hele organisatie. Ik wil stappen vooruitzetten. Als we eenmaal in die filosofie zitten, dan denk ik dat we verder kunnen raken. Ik wil dat niet alleen bekijken vanuit een ideologische of theoretische benadering, maar ook vanuit een praktische. Ik wil daarin vooruit.

Voor mij zou het ideaal zijn als, bijvoorbeeld, een man of een vrouw uit Marokko die wil trouwen met iemand van hier, ginder al Nederlands leert en maatschappelijke oriëntatie volgt. Ze moeten toch een aantal maanden wachten, dus ze kunnen dat daar leren en redelijke stappen zetten – ik vind dat je altijd redelijk moet blijven. Idealiter examineer je dat daar dus. Als het niet lukt, dan zullen ze nog eens moeten studeren, en dan gaan we nog geen toegang verlenen. Dat is het ideale beeld. Elke stap in de richting van dat ideaalbeeld is voor mij een goede stap. Dat is een stap vooruit, en die stappen wil ik absoluut zetten.

Ik denk dat ik daarmee geantwoord heb op de belangrijkste zaken. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Dat is binnen het budget, we gaan daar geen extra middelen voor vragen.

Vanaf maart zal men de cursussen op zichzelf kunnen studeren, er is heel veel gedigitaliseerd. Zoals ik altijd al gezegd heb, zit daar een efficiëntiewinst in. Maar laten we eerlijk zijn: niet iedereen zal aan zelfstudie kunnen doen. Trouwens, als het over grondwaarden gaat, is zelfstudie alleen volgens mij niet genoeg. Daar heb je ook dialoog voor nodig. Daarom zeggen we ook dat een deel van de evaluatie moet gebeuren door de persoon die de nieuwkomer begeleidt. We gaan die mensen ook heel goed moeten opleiden en we zijn daar ook in aan het investeren. Dat moet op een correcte en objectieve manier gebeuren. Men kan niet zomaar zeggen: "Hij heeft zijn best gedaan, dus het is goed." Neen, er moet ook een stuk interiorisatie zijn, een acceptatie van wat je studeert. Natuurlijk is er nooit een sluitende garantie, maar men moet wel aanvaarden dat men niet in onze samenleving kan binnenkomen en zeggen: "Ik vind dat vrouwen minderwaardig zijn, maar ik zal op die cursus maar invullen dat ze gelijk zijn." Dat moet ook blijken uit gesprekken en uit praktische dingen. Dat is niet altijd eenvoudig om te meten, daar moeten we niet flauw over doen. Maar je kunt ter zake toch iets meten. Ik zou trouwens ook niet alle 'Vlaamse Vlamingen' eten willen geven die dit met de mond belijden, maar in de praktijk weinig openstaan voor de gelijkheid van man en vrouw, holebi's of dergelijke. Maar dat zijn voor mij toch stappen om ons beleid ter zake te moderniseren.

Het is dus een beetje een avontuur waaraan we beginnen. Aangezien we geen bestuursakkoordcontext hebben, wil ik – zoals ik vaak zeg – een beetje Johannes de Doper zijn, vooruitlopen tot Jezus kan komen die niet met water maar met de Heilige Geest doopt. Ik weet, mevrouw De Vreese, dat u me waardeert in die rol.

De voorzitter: Ik heb de vorige keer al gezegd dat u moet oppassen met Johannes de Doper, want die is onthoofd.

Minister Bart Somers: Maar daar spreken ze nu nog over, tweeduizend jaar later. Ik wil dat overwegen, voorzitter. *(Gelach)*

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Ik hoor, minister, dat u er heel veel voor over hebt. Ik denk dat het inderdaad goed is om zeer gericht te gaan werken met een categorie, waarbij het zeer duidelijk is dat er een bepaalde periode is waarbinnen de mensen die cursussen thuis kunnen volgen. We leggen natuurlijk de lat voor u als minister graag zeer hoog. Daarom haalde ik ook een aantal andere categorieën en de privéspelers aan, omdat die daarin ook een interessante partner kunnen zijn.

Wat de ambassades betreft, dacht ik eerder in de richting van examinering, maar als dat op een snellere, efficiëntere en veilige manier kan, dan mag u dat van mij natuurlijk gerust op een heel andere manier uitwerken. Ik ben het volledig met u eens dat dit zowel voor de personen die naar hier komen zelf als voor ons als ontvangende samenleving een win-win zal zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maaike De Vreese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toestand van Oekraïense tijdelijk ontheemden, de rol van de lokale besturen en de aanpak door de Taskforce Oekraïne
– 455 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Mijn fractie is blij dat de heer Jeroen Windey vandaag in onze commissie is. We kregen tot voor kort regelmatig een stand van zaken van de toestand van de Oekraïense tijdelijk ontheemden hier in Vlaanderen. Vlaanderen heeft al heel wat uitdagingen gehad en staat nog voor heel wat uitdagingen. Ik stelde hierover een vraag om uitleg, om hierover een stand van zaken te krijgen.

Ondertussen lazen we in de media dat er in het Brusselse, bij Fedasil, een aantal schrijnende problemen zijn. We zagen dat een aantal Oekraïense gezinnen met kinderen de nacht op straat hebben moeten doorbrengen. Ik hoor ook verhalen van niet-begeleide minderjarigen die geen botscan meer krijgen, die ook de nachten op straat doorbrengen en die dan eventueel het slachtoffer worden van mensensmokkelaars maar ook van seksuele uitbuiting. Daardoor was ik verontrust en daarom had ik graag nog een stand van zaken gekregen.

Kunt u toelichting geven over de laatste stand van zaken omtrent de toewijzing van Oekraïense tijdelijk ontheemden aan de steden en gemeenten? Zijn er voldoende plaatsen beschikbaar? Hoe komt het dat er gezinnen met kinderen op straat slapen? Hebt u hierover overleg gehad met het federale niveau? Welke conclusies kwamen uit dit overleg?

Kunt u toelichting geven over de stand van zaken van de werking van de taskforce en de huidige toestand inzake registraties, en van de toeleiding naar het aangepaste aanbod van het Agentschap Integratie en Inburgering naar onderwijs en huisvesting? Hoe verloopt de huidige coördinatie tussen de Vlaamse diensten?

De voorzitter: Mevrouw De Vreese, we werden in de voorbije periode regelmatig vanuit de taskforce op de hoogte gebracht van de stand van zaken. Uw vraag houdt meer in dan alleen de taskforce. Het antwoord van de minister zal mee ondersteund worden met een powerpoint over de recentste kerncijfers.

Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Als je vergezeld bent door zo'n uitstekende ambtenaar, dan geef je aan hem eerst het woord. Dan moet je enkel wat aanvullen, en hopelijk niet te veel.

De heer Windey heeft het woord.

Jeroen Windey, administrateur-generaal Agentschap Binnenlands Bestuur: Het is inderdaad een tijdje geleden dat ik hier namens de taskforce een stand van zaken gaf. Dat betekent helemaal niet dat we niet hebben voortgewerkt. Ik ben de woordvoerder van die taskforce. Ik moet dat gelukkig niet allemaal alleen doen. Ik kan zeggen dat dat voortreffelijk is verlopen.

Ik zal eerst de stand van zaken toelichten, ondersteund door de cijfers. Dan zal ik meer zeggen over de werking van de taskforce.

Wij hebben de cijfers in hetzelfde format als de vorige keer gepresenteerd (zie bijlage).

Tot 14 november 2022 werden er 60.578 attesten uitgereikt. Daarvan zijn er 15.672 mensen die bij die attestering aangaven een opvangnood te hebben. Dat betekent dat ze niet beschikken over een huisvestingsplek. Van die groep werden er 7.714 toegewezen aan Vlaamse gemeenten. Dat is dus niet het volledige plaatje, omdat driekwart van de tijdelijk ontheemden doorheen de hele crisis zelf zijn weg zoekt en vindt, en dus ook in de Vlaamse gemeenten terechtkomt.

De curve neemt af en is nu ongeveer gestabiliseerd. We zitten de laatste tijd rond de 2.000 nieuwe attesteringen per maand. De grote piek zat rond maart 2022. Vooralsnog blijft dit een stabiel patroon, waarop wij ons verder organiseren. Belangrijk is dat we niet alleen bekijken hoe de attesteringen evolueren, maar ook hoe die vluchtelingen zich vestigen in België en meer bepaald in Vlaanderen. In het rijksregister hebben we vandaag 49.728 registraties. Ook die registraties lopen een beetje achter. Dat is niet abnormaal. Daar gaat altijd een administratief proces mee gepaard. Maar dat stijgt wel sporadisch. Daar zitten we vandaag aan een kleine 30.000 inschrijvingen in het Vlaamse Gewest bij Vlaamse gemeenten. Dat is 9,5 procent, en dat is dus heel dicht tegen de ambitie die de Vlaamse Regering heeft afgesproken met de federale collega's om 60 procent van de tijdelijk ontheemden op te vangen.

De spreiding tussen de regio's, de gewesten en binnen Vlaanderen over de provincies is zichtbaar op de slides. U krijgt die slides, u zult dat dus zeker kunnen nakijken.

Laat ons dan de demografie bekijken. We zitten met een meerderheid meerderjarigen: 66 procent. De leeftijdsverdeling is voor ons van belang. Afhankelijk van de leeftijd ontwikkelen zij druk op verschillende dienstverleningen, ik denk aan Onderwijs en Welzijn. We zitten ook met een merendeel aan vrouwen: 60 procent.

Ik ga nu even in op de stand van zaken op het terrein.

De toewijzing van tijdelijk ontheemden verloopt de laatste tijd stroever. Op federaal niveau was er een tijdelijke stop van de doorstroom van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne naar het noodopvangcentrum Ariane, dat daarvoor in Sint-Lambrechts-Woluwe is ingericht. De huidige algemene asielcrisis is daar zeker niet vreemd aan. Oorspronkelijk was er een opvangcapaciteit van 1.500 ontheemden uit Oekraïne voorzien. Dat was toen wij nog uitgingen van 200.000 ontheemden in België, 120.000 op het Vlaamse niveau. Die capaciteit is gehalveerd.

Ondertussen stromen de meeste tijdelijke ontheemden rechtstreeks door naar de lokale besturen, en die vrije vestiging zorgt voor extra druk bij onze Vlaamse steden en gemeenten, in het bijzonder de steden, in het bijzonder ook daar waar er al een relatief grote Oekraïense gemeenschap gevestigd is. Onze centrumsteden ervaren wel degelijk extra druk.

Vandaag vinden onze lokale besturen over het algemeen oplossingen voor de situaties die zich aandienen, maar er zijn wel degelijk signalen van de opdroging van de beschikbare capaciteit. Vanuit Vlaanderen blijven wij de gemeenten verder ondersteunen. We hebben ook aan de federale overheid tot op vandaag steeds verder plaatsen aangeboden, maar de matchmaking tussen de noden en het aanbod wordt steeds moeilijker.

Ik zei al dat we die vooropgestelde doelstelling van 60 procent zeer sterk benaderen. We houden dat heel nauw in de gaten, omdat dat natuurlijk naar billijke spreiding een belangrijk politiek aandachtspunt is. We volgen ook de druk op de lokale besturen op.

Vandaag, wanneer we een aanbod aangeboden krijgen vanuit lokale besturen, kijken we in eerste instantie naar herhuisvestingsvragen. Er zit vandaag een ongelooflijk grote groep van Oekraïners in de gemeenten en er is nog rechtstreekse instroom. We proberen in eerste instantie om daar oplossingen voor te zoeken en in tweede instantie het beschikbare aanbod door te geven aan het federale niveau.

U vroeg ook naar het overleg met het federale niveau. We hebben in de loop van oktober vanuit de taskforce gevraagd om het interfederaal coördinatieoverleg, de COFECO zoals we dat noemen, binnen het nationaal crisiscentrum bijeen te roepen omdat wij onmiddellijk de gevolgen ondervonden van de stopzetting van de federale noodopvang en met de vraag om daar te zoeken naar oplossingen en vooral om iedereen op te roepen om zijn verantwoordelijkheid te nemen zoals dat politiek ook was afgesproken tussen de federale overheid en de regio's. In het begin was er de federale noodopvang en de gecontroleerde dispatching van personen met een nood aan opvang door Fedasil en de engagementen van de regio's om de doorstroom te realiseren. We hebben daar gevraagd om die engagementen op te nemen. Dat werd ook door de verschillende partners bevestigd, om zo snel mogelijk weer inspanningen te leveren om dat systeem weer vlot te trekken.

Men heeft toegezegd dat plekken die vrijkomen in het noodopvangcentrum door doorstroom ook gegarandeerd blijven voor tijdelijk ontheemden uit Oekraïne. Volgende donderdag gaan we daar op ambtelijk niveau alvast verder over in dialoog met de federale collega's. Fedasil heeft ons ook gezegd dat ze samen met het crisiscentrum en andere federale overheidsdiensten op zoek zijn naar extra opvangplaatsen.

De Vlaamse steden en gemeenten doen er ondertussen ook alles aan om te vermijden dat er mensen op straat slapen, zoals ook in de media geweest is dat dat in Brussel gebeurt. Vooralsnog – en ik heb dat vanmorgen ook nog eens getoetst met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en bij onze strategische klankbordgroep – is dat structureel niet het geval. Ik sluit niet uit dat

daar eens … Bij laattijdige aankomst in een gemeente is het niet evident, maar het is niet zo dat er vandaag algemeen mensen op straat slapen in de Vlaamse gemeenten.

Wat betreft de Vlaamse opvang: op 20 november hadden we, sinds midden maart geteld, 35.189 duurzame slaapplekken geregistreerd in onze Vlaamse huisvestingstool. Dat is de optelsom van alle registraties. Op dit moment staan er 18.876 plaatsen geregistreerd in onze tool. Daarvan zijn er 16.462 toegewezen. Er zijn een aantal verliesplaatsen. Zo blijven er theoretisch 667 slaapplekken beschikbaar. Dat zijn plekken waarvan gemeenten zeggen dat er iemand toegewezen kan worden. Het is wel zo dat ze die voor een groot stuk voorbehouden voor de eigen problemen die ze op het grondgebied hebben, bij particulieren of met nieuwe instroom, dat ze anticiperen op de opvangnood en daarom niet zo happig zijn om die plaatsen los te laten of aan te bieden aan Fedasil.

Tegelijkertijd hebben we onze Vlaamse ondersteuningsteams, de teams die lokale besturen blijven ondersteunen bij problemen rond herhuisvesting. Soms heeft de ene gemeente wel nog mogelijkheden en de andere niet. Dan proberen wij dat samen met de gouverneurs en hun diensten zo goed mogelijk onderling af te spreken.

Ook nog vermeldingswaardig is dat de Vlaamse Regering afgelopen vrijdag het huidig subsidiekader nog verlengd heeft. Daardoor is de continuïteit van de ondersteuning financieel en logistiek gegarandeerd vanuit Vlaanderen voor de gemeenten en kunnen wij ook werken vanuit de taskforce aan onze middellangetermijnstrategie. Dat wat de stand van zaken op het terrein betreft.

In de werking van de taskforce is er sinds maart 2022 niets gewijzigd, in die zin dat wij nog steeds operationeel zijn. We behartigen nog altijd de taken die de Vlaamse Regering ons heeft opgedragen. Wij doen ook de coördinatie tussen de verschillende beleidsdomeinen en sectoren. Enerzijds hebben wij een werkgroep beleidscoördinatie, waarin de domeinen Wonen, Werk, Welzijn, Onderwijs en Integratie en Inburgering zitten. Die werkgroep denkt na over potentieel noodzakelijk nieuw beleid voor tijdelijk ontheemden. Ze volgt ook het beleid op. Van daaruit adviseert de werkgroep de Vlaamse Regering om nieuwe maatregelen te overwegen en te beslissen. Een tweede werkgroep focust op de dienstverlening. Daar gaat het vooral over toeleidingen. Daar proberen we transversaal te coördineren, eventuele problemen en bijkomende noden te signaleren en op te volgen, en terug te koppelen naar het beleid wanneer er zaken niet lopen zoals we hadden voorspeld. We proberen ook de verbinding te maken naar de Vlaamse ondersteuningsteams. Zij staan op het terrein, dicht bij de gemeenten, en kunnen zo de verbindingen maken met die sectoren.

Er is ook een voortgangsrapport gepubliceerd op de website van Vlaanderen Helpt. Het is ook als bijlage gerapporteerd bij de Beleids- en begrotingstoelichting (BBT) aan het parlement. Daarin geven we het overzicht van alle beleidsmaatregelen die de regering al heeft beslist, met duiding en budgettaire inschatting.

Bij de toeleiding spelen verschillende actoren een rol. Rond Inburgering en Integratie zorgen doorgaans de OCMW's en de lokale besturen voor de toeleiding naar het aanbod. Maar dat verschilt op het terrein tussen de gemeenten. Wat betreft Onderwijs wordt in de meeste gemeenten de toeleiding gecoördineerd binnen de lokale overlegplatforms (LOP's), in samenspraak met de lokale onderwijspartners. Voor Huisvesting gebeurt dat via de lokale besturen, met financiële en andere ondersteuning vanuit Vlaanderen.

Ik heb nog een aantal cijfers rond Integratie en Inburgering bij waar u naar vroeg. Het aantal tijdelijk ontheemden die zijn ingeschreven in een van de infosessies die al heel snel werden georganiseerd, stijgt naar 7.807. Voor Nederlands als tweede taal (NT2) zitten we momenteel aan 12.810 inschrijvingen. En er zijn 6.153

trajecten voor tijdelijk ontheemden met een individuele begeleiding. Dat zijn vrij hoge cijfers in vergelijking met onze doelgroep.

Er is ook een laatste stand van zaken rond de verschillende graden van het onderwijs. Ook daar is er een stijging. In het kleuteronderwijs: 1.654; lager onderwijs: 3.226; secundair onderwijs: 2.504, een minder snelle stijging. En dan zijn er ook nog het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs.

In het overzicht dat we hebben gepubliceerd, vindt u nog veel meer cijfers uit andere sectoren. Dit zijn de cijfers die ik uit de vragen heb gelicht.

Minister Bart Somers: Voorzitter, als ik mag wil ik nog even aanvullen.

Bedankt, Jeroen, voor de uitstekende toelichting.

Wat betreft de afstemming met het federale niveau: we zitten met de opvangdruk en de spreiding daarvan. Minister-president Jambon heeft daarover, in overleg met de rest van de regering, contact opgenomen met de premier. Hij heeft erop gewezen dat wij, zoals afgesproken, onze inspanningen leveren. Maar hij heeft ook, terecht, gevraagd dat de andere regio's evenzeer in beeld moeten komen wat betreft het opnemen van hun verantwoordelijkheden. We zullen blijven onze verantwoordelijkheid opnemen. Dat is de boodschap die onze minister-president namens de Vlaamse Regering heeft gegeven.

Ik heb er alle begrip voor dat Fedasil vandaag wordt geconfronteerd met een andere asielcrisis, de meer algemene asielcrisis naast de Oekraïnecrisis. Dat ontslaat Fedasil natuurlijk niet van zijn verantwoordelijkheid om te proberen om ten aanzien van de tijdelijk ontheemden uit Oekraïne zijn afspraken na te leven.

Op onze aanvraag heeft Fedasil op het Federaal Coördinatiecomité (COFECO), dat is het coördinatieorgaan onder leiding van het nationale crisiscentrum, besloten dat de noodopvang voor Oekraïners in het centrum Ariane opnieuw zal worden geactiveerd, en dat er van daaruit opnieuw toewijzingen zullen zijn naar de gewesten. Het is natuurlijk belangrijk dat ook andere gewesten, in navolging van Vlaanderen, hun deel van het werk doen. Voor alle duidelijkheid: het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest doet ook meer dan zijn deel. Het probleem is, denk ik, voor een stuk de mobilisatie naar plaatsen in het zuiden van het land.

Wat COFECO heeft beslist en wat Fedasil gaat doen, namelijk het opnieuw activeren van de noodopvang in het centrum Ariane, zal enkel gebeuren voor de kwetsbaarste profielen. De andere ontheemden zullen, na registratie, nog steeds zelf hun weg moeten zoeken naar een slaapplek. Dat is een ongewenst effect. Dat is voor een deel een ongecontroleerde instroom, die vooral voor centrumsteden een effect heeft. Ik zie dat vooral in Antwerpen, Gent en Mechelen. Naar die drie steden komen vandaag proportioneel heel veel mensen. Voor Mechelen zal dat waarschijnlijk zijn door het nooddorp, voor Antwerpen omdat dat de grootste stad is, en voor Gent omdat dat een grote stad is.

Een ongecontroleerde instroom heeft ook niet-gewenste effecten. Daarom blijven wij ervoor ijveren dat Fedasil een centrale toewijzing zou doen, niet alleen voor de meest kwetsbaren maar ook meer algemeen.

Wat we zeker moeten vermijden, is dat kinderen op straat moeten slapen. Ik denk dat dat ons aller overtuiging is. Dat willen we niet. We moeten daarom, als Vlaanderen, onze werkzaamheden blijven handhaven. Het is niet eenvoudig om onze aantallen te blijven behouden.

Waarom? In alle eerlijkheid: particuliere opvang komt na negen maanden onder druk te staan. Je kunt er wel van uitgaan, als mensen na negen maanden nog

vluchtelingen ontvangen, dat het dan misschien situaties zijn waar het wél mogelijk is, bijvoorbeeld bij mensen die een tweede verblijf hebben en dergelijke meer. Niettemin blijft het een zwaar engagement om dat te doen.

Ten tweede stellen we ook vast dat gemeenten de plaatsen die ze hebben, ook een stukje in stock houden om lokale problemen van uitval en uitstroom op te vangen. Men probeert dus lokaal wel een beetje te bufferen. Dat houdt dus een zekere reservering in van plaatsen die wel in de tool staan. Gemeenten zeggen dan dat ze bijvoorbeeld nog wel vijf of zes plaatsen hebben, maar dat ze die houden voor als het voor een of ander gezin niet meer houdbaar is, en men dan ergens met die mensen naartoe moet. Dat is suboptimaal, maar als iemand die lokale verantwoordelijkheid heeft gedragen versta ik ook wel die reflex van de lokale besturen.

Ten derde speelt ook het feit dat de publieke en collectieve opvangplaatsen vaak maar tijdelijk voorzien zijn. Ik spreek opnieuw uit mijn eigen ervaring: er is bijvoorbeeld een geplande renovatie die men wat kan uitstellen. Maar men kan dat niet blijven uitstellen, op een bepaald moment komt daar druk op. Voor mensen die lokale verantwoordelijkheid dragen, is dat heel herkenbaar.

Maar ons engagement is duidelijk: wij willen 60 procent van de opvangcapaciteit op ons nemen, maar we gaan geen 90 procent op ons nemen. Wij gaan ons deel doen, en wij willen ook echt ons deel doen, omdat we geloven dat het onze verantwoordelijkheid is. Het kan onze bijdrage zijn in de heroïsche strijd die de Oekraïners voeren voor de vrijheid van hun volk. In de strijd die daar gevoerd wordt, moeten wij ten volle onze verantwoordelijkheid nemen, maar we mogen ook beleefd aan iedereen vragen om hetzelfde te doen. Wij doen dat op dit moment. Ik denk dat het zuiden van het land daar ook volop voor moet gaan. We weten zelf ook wel dat we op grenzen stoten, daar moeten we niet flauw over doen. Het systeem doet vandaag wat het moet, maar het komt wel onder druk te staan. Ik vrees, als er in Oekraïne blijvende aanvallen gaan zijn op de elektriciteitsvoorzieningen en mensen daar in de winter in de kou gaan zitten, dat dat wel eens een nieuwe instroom kan veroorzaken. Wat gaan we dan doen? We hebben aan Jeroen Windey van de taskforce gevraagd om te bekijken hoe we de vooropgestelde targets, die we enkele maanden geleden gesteld hebben, kunnen realiseren.

We gaan dat op vier manieren doen. We bekijken hoe we de publieke plekken bij gemeenten beter kunnen faciliteren, zowel wat de creatie als de bestendiging ervan betreft. We vragen aan de taskforce om te bekijken hoe we dat kunnen doen. Ten tweede zijn er nog altijd gemeenten die geen inspanningen doen, of heel weinig inspanningen, en die onder hun target zitten. Dat kan soms objectieve redenen hebben, maar er zijn er ook een aantal die zich wat wegstoppen. We gaan hen appelleren om inzake de Oekraïnecrisis toch hun ding te doen. We gaan hen proberen te mobiliseren, met de gouverneurs en de taskforce, en vragen om over de brug te komen en er hun schouders onder te zetten. Gedeelde last is gemakkelijker te dragen. Ten derde denken we aan een intergemeentelijk model, waarbij gemeenten hun inspanningen kunnen bundelen in samenwerkingsverbanden. Ten slotte hebben we ooit ook een target gesteld naar toeristische logies, bed and breakfasts, en breder dan dat, om te bekijken of we daar ook voor een stuk een beroep op kunnen doen om tijdelijk mensen op te vangen. Dat target is eigenlijk nog helemaal niet gerealiseerd. We zitten daar echt nog ver onder. We gaan kijken hoe dat komt, en of we dat kunnen mobiliseren. Heeft het te maken met de wijze waarop we dat financieren? Het is mogelijk dat we het onderfinancieren en dat het niet aantrekkelijk genoeg is. Hebben we voldoende gezocht? Moeten we daar nog meer doen?

We denken dat we, door op die vier assen te werken, zeker onze 60 procent volwaardig kunnen doen en ook nog wat buffer kunnen opbouwen. Dan kunnen wij aan onze federale collega's zeggen dat wij voluit onze verantwoordelijkheid gaan

opnemen voor de mensen die in België binnenkomen en dat we ervoor zullen zorgen dat het niet aan Vlaanderen ligt als er mensen op straat moeten slapen. Het is onze ambitie dat mensen een dak boven hun hoofd hebben, te meer omdat het hier gaat over mensen die uit een oorlog komen waarin we ons ook allemaal moreel engageren en waarvan we allemaal vinden dat we mee moeten bijdragen aan het ondersteunen van de Oekraïners om hierdoor te geraken. Hopelijk is die oorlog zo snel mogelijk achter de rug, zodat die mensen terug kunnen naar hun land van herkomst, maar zolang dat niet het geval is moeten wij mee onze schouders daaronder zetten. Vlaanderen doet dat op dit moment, maar we botsen wat op onze limieten. Ook het federale niveau heeft een verantwoordelijkheid. Wij vragen hen een stapje meer te doen dan alleen maar de crisisgevallen opnemen. Help iedereen. Je kunt van Brussel niet zeggen dat het niet zijn deel doet, Brussel doet ook meer dan zijn procentueel deel. In het zuiden van het land is het een ander verhaal, daar moet misschien wel een tand bijgestoken worden. De minister-president heeft daarvoor contact gelegd met de eerste minister.

De voorzitter: Ik dacht dat het procentuele aandeel tussen Wallonië en Brussel bijna één op één was. 19 procent en 21 procent.

Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Eerst en vooral, mijnheer Jeroen Windey, bedankt om hier vandaag aanwezig te zijn en de cijfers nog eens toe te lichten. Ik denk dat het voor ons aangetoond heeft dat Vlaanderen inderdaad zijn deel doet, namelijk de 60 procent die vooropgesteld was. Ik denk dat het ook heel belangrijk is dat we die cijfers blijven halen, dat we wel degelijk slagen in die 60 procent en dat we doen wat we beloofd hebben te doen. We moeten ook andere regio's die daar niet in slagen, responsabiliseren en hen erop durven te wijzen dat van hen hetzelfde verwacht wordt.

Ik vind het eigenlijk echt beschamend wat op dit moment in Brussel gebeurt. Ik vind het beschamend dat er gezinnen met kinderen op straat slapen, en ik denk dat het ook een gevaarlijke situatie is. De winter komt eraan, het zal koud beginnen te worden, en we kunnen het echt niet meer verantwoorden dat kwetsbaren op straat slapen. Ik ben ook heel bezorgd over die niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, waarvan de Dienst Voogdij nu gezegd heeft dat ze geen botscans meer zullen nemen. We kunnen dus niet meer de triage maken tussen wie werkelijk kwetsbaar is en wie niet.

Minister, ik denk dat het heel belangrijk is om wel onze steun te blijven geven aan onze steden en gemeenten. Ik denk dat onze fractie hier zeker ook nog eens wil benadrukken dat we ook de steden en gemeenten die wel degelijk heel veel inspanningen gedaan hebben, dankbaar zijn voor die inspanningen die ze gedaan hebben en die ze ook blijvend zullen doen. Ik denk dat we met Vlaanderen heel solidair geweest zijn in alle verschillende sectoren en diensten. Denk ook maar aan het onderwijs. We hebben daarnet de cijfers gezien: het is niet niets om die mensen op te nemen binnen bestaande klasjes, om hun Nederlandse lessen te geven en dergelijke.

Het feit dat er een ongecontroleerde instroom is waar we geen zicht op hebben, dat is problematisch. Ik denk dat er met het Fedasil gesproken moet worden om daar weer een volledig zicht op te krijgen, zodat iedereen een registratie krijgt in Brussel om dan, centraal aangestuurd, richting steden en gemeenten te gaan voor opvang.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Eenieder die, terecht, zijn of haar afschuw uitspreekt over het feit dat een deel van de minderjarigen of vluchtelingen in het

algemeen, van mensen die recht hebben op het vluchtelingenstatuut, op straat slaapt, zou zich toch eens de vraag moeten stellen hoe dat echt komt. En dat komt niet doordat er te weinig opvangplekken zijn, maar doordat er te veel mensen binnenkomen die daar geen recht op hebben, die naar hier komen om heel andere redenen. De cijfers zijn bekend: 60 procent van wat hier binnenkomt, met name uit het Midden-Oosten en Afrika, heeft hier niets te zoeken. Maar die zitten wel in asielcentra en die worden niet manu militari het land uitgezet. Wel, door dat beleid, door dat slechte beleid, door dat onrechtvaardige beleid, slapen er vandaag kinderen op straat. Het is werkelijk te schandalig voor woorden.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Op mijn beurt wil ik u ook bedanken voor de toelichting bij de cijfers, minister.

Het klopt inderdaad dat wij de gedachtewisselingen niet meer organiseren. Misschien moeten we toch eens overwegen om die opnieuw in te voeren. Ik heb vorige week tijdens de begrotingsbesprekingen de vraag gesteld aan minister Diependaele om die cijfers toch wat regelmatiger te kunnen krijgen. Ik vermoed dat dat geen probleem zal zijn. Zo kunnen we toch een groot probleem vermijden. Vooruit is hier ook bezorgd over. Ik denk dat niemand wil dat mensen, laat staan kinderen, op straat moeten slapen of dak- en thuisloos moeten zijn. Maar ik denk dat er ook nog een rol weggelegd is voor het reguliere woonbeleid om de strijd tegen dak- en thuisloosheid in ons land nog beter te voeren.

Ik wil verwijzen naar de opmerking van de minister over lokale besturen die nog onder de target blijven. Ook als het gaat over de strijd tegen dak- en thuisloosheid, weet u net zo goed als ik dat het vooral de centrumsteden zijn die hun nek uitsteken. Het staat in de Internationale: "Elk zijn deel is niets te veel." Ik vind dus dat u daarin gelijk hebt en dat iedereen zijn steentje moet bijdragen.

Ik heb 2 bijkomende vragen. De eerste gaat over de 667 plekken die theoretisch vrij zijn. Vorige week werd in de berichtgeving in de media meegegeven dat die voorlopig wat geblokkeerd worden door lokale besturen omdat men vreest voor de uitstroom vanuit de particuliere gezinnen. We hebben het er in deze commissie al vaak over gehad: die #plekvrijcampagne was niet het beste idee – een overheid moet dat kunnen organiseren –, met alle gevolgen van dien, bijvoorbeeld dat we af en toe in het duister tasten wat de cijfers betreft. Ik zie dat collega De Vreese de vraag stelde hoeveel mensen momenteel in een nooddorp verblijven en hoeveel bij particulieren thuis. Vooral het aantal mensen die nu verblijven bij Vlaamse gezinnen die zich opgegeven hebben om tijdelijk in opvang te voorzien, interesseert mij wel. Want als die 667 plekken worden vrijgehouden voor die uitstroom, kunnen we dat een beetje incalculeren. Wordt dat besproken op het overleg?

Mijn tweede vraag gaat over de nooddorpen. Ik heb gelezen dat vrijdag de beslissing werd genomen dat de capaciteit maximaal 2370 zal bedragen. Dat is een beetje een herkalibratie: er worden meer mensen gehuisvest in Mechelen en in de 3 dorpen die er zullen komen. Ik heb een vraag over dat derde dorp in Gent. Ik heb gezien dat dat al 4 keer op de agenda van de ministerraad heeft gestaan maar telkens werd uitgesteld of verdaagd. Wanneer verwacht u dat men daarover zal beslissen? Of werd dat ondertussen beslist? Mogen we verwachten dat er een nooddorp komt in Gent? Anderzijds staat in de nota van de ministerraad van vorige vrijdag dat er in Vlaams-Brabant haalbaarheidsstudies werden uitgevoerd maar dat dat niet heeft geleid tot het activeren van de opstartprocedure. Wat betekent dat concreet? Kan dat wel nog opgestart worden? Want zodra de instroom weer wat hoger wordt, denk ik dat dat best nog wel van pas zou kunnen komen.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik wil me ook even aansluiten, minister, vanuit mijn ervaring in een lokaal bestuur. Ik denk dat de meeste lokale besturen inderdaad

hun verantwoordelijkheid nemen. Ik kan in ieder geval getuigen vanuit een klein bestuur. We hebben net de budgetbesprekingen achter de rug. Op verschillende diensten vraagt men extra personeel, voor van alles en nog wat. Maar één zaak die we wel gedaan hebben – en ik denk dat veel gemeenten dat doen – is voorzien in de ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen. Daar hebben wij wat beleid betreft wel gezegd dat we iets moeten doen. Je kunt op elke dienst wel zaken afwijzen, maar als er mensen voor de deur staan, kun je hen moeilijk de deur wijzen.

Ik heb vernomen dat de ondersteuning vanuit Vlaanderen aan de lokale besturen ook na 1 januari verdergezet zal worden. Ik weet dat verschillende gemeenten dienaangaande ook een schrijven aan u gericht hebben, waaronder mijn eigen gemeente. Ik sta er dan ook alleen maar positief tegenover dat die steun er zal blijven komen, omdat ik denk dat we dit probleem samen moeten oplossen. We weten inderdaad niet wat er nog op ons af zal komen. Het ziet er in ieder geval niet al te goed uit, als je ziet hoe de zaken evolueren. Ik heb pas nog gelezen: 'een pessimist is een optimist die niet goed nadenkt'. In dezen moeten we, denk ik, niet direct de optimistische kaart trekken, maar ons voorbereiden op het ergste.

Minister Bart Somers: Omdat ik word vergezeld door een briljante ambtenaar, stel ik voor dat ik hem eerst het woord geef. Hij moet zijn best doen. Dat is positief management.

Mijnheer Windey, misschien kunt u beginnen met een aantal technische antwoorden. Daarna zal ik de politieke antwoorden geef. Of wilt u het andersom?

Jeroen Windey, administrateur-generaal Agentschap Binnenlands Bestuur: Met betrekking tot het nooddorp in Gent laat ik het best de minister antwoorden, omdat daarover binnen de regering werd beraadslaagd. Wij hebben daar technisch aan gewerkt, maar de besluitvorming zit op regeringsniveau. Minister, als het nodig is kan ik u daarin dan weer ondersteunen.

Ik moet, denk ik, vooral de vraag naar de druk bij de particulieren beantwoorden. We zitten vandaag nog altijd met ruim 5000 inwoonplekken bij particulieren. Die zijn geregistreerd door onze huisvestingstool. U weet dat we een kleine 16.500 geregistreerde plekken hebben. Daarvan zijn er op heden 5313 toegewezen slaapplekken. Daarnaast is er een 'dark number'. Dat zijn mensen die niet in onze tool zitten en waar de gemeenten de plekken niet hebben geregistreerd. Van die mensen zal een deel bij particulieren zitten. Vanwege de bijgestuurde financiering zal dat een onderraming zijn; er zullen er meer dan 5313 zijn.

Bij particulieren zijn er ook een kleine 3000 in een bijkomende woning gehuisvest. We moeten omzichtig omspringen met die cijfers. Niet iedereen die bij een particulier inwoont, heeft een precaire woonsituatie. Dat hangt een beetje af van de economische situatie van de persoon die dat ter beschikking stelt. Niet al die wooneenheden kunnen gegarandeerd blijven. We zijn vooral bezorgd over de inwonenden. We zijn ondertussen 8 maanden ver. De particuliere opvang heeft ons allemaal wel positief verbaasd. De solidariteit bij onze burgers is enorm groot. Maar we moeten daar wel op anticiperen. Dat is een van de grootste uitdagingen. Wanneer een gastgezin zegt dat het niet langer gaat, of dat het dat niet meer wil, wat legitiem is, dan moeten we prioritair klaarstaan met bijkomend aanbod.

Minister Bart Somers: Ik begin met het nooddorp in Gent. Collega Diependaele werkt daar heel hard aan. Hij voert gesprekken met de stad Gent en met de Universiteit Gent. Ik volg dat vanop de zijlijn, in tweede orde. De regering heeft daarover al een paar keer grondig van gedachten gewisseld. Dat zit in een eindfase. Minister Diependaele moet daarover de communicatie doen. Dat wordt gerealiseerd. Hoe en wanneer en in welke context, dat zal collega Diependaele zeggen.

Hij is erin geslaagd om alle mogelijke hindernissen en praktische problemen die zich in zo'n dossier altijd voordoen, op te lossen. Dat zit dus goed.

Dan nog een algemene opmerking. Hoe langer die oorlog duurt, des te langer die mensen hier verblijven. Sommige Oekraïners beginnen een klik te maken. Dat is onvermijdelijk. Ik geef het voorbeeld van het nooddorp in Mechelen, dat ik redelijk goed ken. Daar zijn al meer dan honderd mensen uitgestroomd. Op een zeker moment hebben ze een job. Of ze hebben met tweeën een job. Ze zoeken zich een appartementje of een huisje op de reguliere woningmarkt. Ze volgen allebei NT2. Ze steken hun kinderen gewoon in het Vlaams onderwijs. U weet dat dat een uitdaging was. Veel van die kinderen volgen nog digitaal onderwijs. Dat is een zware oefening. Ze volgen in Vlaanderen onderwijs en ze volgen tegelijkertijd digitaal Oekraïens onderwijs. Dat zijn twee curricula. U moet zich dat inbeelden: je bent een kind van acht of tien of vijftien jaar, je hebt een oorlogstrauma, je bent ontheemd, je komt in een nooddorp terecht, in een totaal vreemde omgeving, je vader is misschien nog aan het vechten aan het front, je vraagt je elke dag af wat er met hem gebeurt, je bent getekend. Ik heb met een aantal van die kinderen contact gehad. Ik moet daar geen tekening bij maken: die zitten ook met psychologische problemen. Ze komen in een Vlaamse school terecht, bij kindjes die ze niet kennen en met een taal die ze niet spreken. Ze moeten daar in een OKAN-klasje (onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen) meevolgen. Ze zitten, zoals onze kinderen, vijf dagen per week in de klas, en 's avonds en in het weekend volgen ze digitaal Oekraïense les ginder omdat die ouders zullen willen terugkeren en niet willen dat hun kind een jaar verliest. Dat kind moet dat diploma ook daar behalen.

Collega Weyts is er al mee bezig geweest, maar het is tot nu toe niet gelukt: je zou op een gegeven ogenblik toch afspraken moeten kunnen maken. Dat is geen verwijt voor collega Weyts. Hij doet zijn uiterste best, en het hangt natuurlijk ook van de Oekraïners af. Je zou op een gegeven moment een afspraak moeten kunnen maken. Die kindjes die hier naar het Nederlandstalig onderwijs gaan en die 's avonds of in het weekend Oekraïens volgen of, voor mijn part, geschiedenis of aardrijkskunde van Oekraïne … Het merendeel van die lessen zou vrijgesteld moeten zijn. Dat is niet het geval. Op een gegeven moment steken die ouders daarom hun kinderen in het Nederlandstalig onderwijs.

Er komt dus stilaan een verankering van een aantal mensen in Vlaanderen tot stand. Dat zal de volgende uitdaging zijn. Als die oorlog nog een of twee jaar duurt: hoe zullen we daar dan mee omgaan? Wat gaan we doen? Dat is niet simpel. Menselijkerwijs is dat niet eenvoudig. Een aantal van die Oekraïners verwerft zijn plaats in de samenleving. Ze kunnen aan de slag.

Ik heb in Mechelen gezien dat op een zeker moment een groot bouwbedrijf, het grootste uit Mechelen, daar negen mensen gerekruteerd heeft, die allemaal in de bouw staan, die daar aan het werk zijn. Die hebben een inkomen en zeggen dat ze niet in die container gaan blijven wonen. Op een zeker moment hebben die genoeg inkomen om een huisje te huren ergens in Mechelen of Antwerpen of een andere stad of in een landelijke gemeente, en zijn ze vertrokken. We zien die beelden ook op televisie: als je dan uit zo'n dorp komt dat helemaal kapotgeschoten is, moet je maar zin hebben om terug te gaan. Dat is ook niet zo eenvoudig. Dat is één element.

Het tweede dat ik wil zeggen, is dat ik dit heel belangrijk vind: na alles wat ik gehoord heb, zijn er volgens mij drie dingen die we absoluut moeten doen. Dat is eerst en vooral zelf onze verantwoordelijkheid opnemen. Voor je tegen anderen begint te zeggen wat ze moeten doen, is het altijd mijn levenshouding om zelf te beginnen. Wij moeten onze 60 procent volmaken. Wij moeten weten dat we vandaag op de grens zitten van die 60 procent. Als je zegt dat er honderd en zoveel

plaatsen zijn die nu nog in die tool zitten, zijn die niet allemaal geblokkeerd. Ik maak een gemeente die haar best doet en al 60 plaatsen gecreëerd heeft maar er toch nog graag 2, 3 of 4 in reserve houdt, geen zware verwijten. Je kunt die geen zware verwijten maken. Tegen wie je natuurlijk wel 'kom eens uit uw pijp' kunt zeggen, dat zijn een aantal gemeenten die nog niets gedaan hebben. Ik pleit niet voor een verplicht spreidingsplan, maar wel om die aanklampend aan te spreken en te zeggen dat ze toch een paar appartementen kunnen vinden, dat ze toch iets kunnen doen, dat ze toch ergens een plek voor mensen vinden. Ik vraag niet dat ze nooddorpen bouwen, maar dat ze wat plaatsen zoeken, eventjes een actie doen bij de eigen gemeente. Wie wil, vindt iets. Is het een huis dat je nog moet renoveren, een dergelijk pand dat niet bewoond is, er zijn mogelijkheden. Die gaan we proberen te mobiliseren.

Het tweede dat we absoluut gaan doen, is kijken of onze regeling voor onze bed and breakfasts, voor onze hotels en dergelijke meer robuust en degelijk genoeg is. Onze doelstelling was 3000, dacht ik, uit het hoofd. Ik geloof dat we er enkele tientallen gevonden hebben, enkele tientallen van de 3000. Er zit een grote lacune in onze targets, dus we moeten een tand bijsteken. Dan moet men uit zijn pijp komen.

Je vraagt aan een taskforce dat ze ons moeten zeggen wat we moeten doen, zodat we daar toch wat meer volume kunnen creëren. Dat is volgens mij een tweede heel belangrijke zaak. Onze eigen doelstellingen moeten we realiseren. Ik zou beschaamd zijn als wij vanuit Vlaanderen, op het moment dat er op Europese bodem een oorlog gevoerd wordt, een onrechtvaardige oorlog, het minimale dat we kunnen doen, mensen in nood hier opvangen, niet op een deftige manier doen. Wij moeten ons deel doen. Op het moment dat we ons deel doen – en we doen op dit moment ons deel – mogen wij aan de andere regio's van dit land vragen om ook hun deel te doen. Voor alle duidelijkheid, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest valt hier niets te verwijten. Die doen meer dan hun deel. Die doen méér dan hun deel. Het is niet omdat de mensen hier in Brussel slapen, dat Brussel niet genoeg doet. Brussel doet 19 procent terwijl zij eigenlijk 11 à 12 procent zouden moeten doen. Ze doen 19 procent. Wij doen onze 60 procent, wat we afgesproken hebben. Zij doen dat dus in een moeilijke stad. We kunnen veel kritiek hebben, maar in dezen doet Brussel zijn deel, meer dan zijn deel. Het probleem zit een stuk in het zuiden van het land, Wallonië. Dat volgt onvoldoende. We mogen die daarop aanspreken. Dat is het initiatief van de minister-president, om te zeggen dat we eens moeten samenkomen met onze minister-presidenten en de premier om dat te bekijken. Als we als land ons deel willen doen, moet iedereen meehelpen.

Het derde dat we mogen vragen, mevrouw De Vreese, is het volgende. Wij mogen aan het Fedasil, dat opnieuw gestart is in Ariane om de meest kwetsbaren te helpen omdat er een grote uitdaging is, vragen dat zij de intake moeten doen en de doorverwijzing. Als ze dat niet doen, weten we wat er gebeurt. Dan staan die mensen op eigen benen en dan gaan die naar grote steden of daar waar er nooddorpen zijn. Als er vandaag de dag meer dan duizend mensen ingeschreven zijn in Mechelen – evenveel als in Gent, dat drie keer groter is – en in Antwerpen een zesduizend, dan heeft dat in Mechelen te maken met dat nooddorp, waar mensen aankomen en om plaats vragen. Sorry, dat nooddorp zit eigenlijk zo goed als vol of bijna vol. Dat is dus geen goede situatie. Dat moet vanuit Brussel georganiseerd en aangestuurd worden. Daar is de federale overheid ook in de lead om een stuk verantwoordelijkheid op te nemen. Er is een eerste stap gezet: Ariane is opnieuw opgestart voor de kwetsbaren. Maar wij dringen nu aan om ook die tweede stap te zetten, namelijk ervoor te zorgen dat de dispatching weer up and running is. We zijn blij met elke stap in de goede richting. Het is voor iedereen moeilijk, ik maak niet snel verwijten. We moeten vooral onze eigen zaak doen. Maar het is toch belangrijk dat we die stap ook nog vooruit zetten.

In Vlaams-Brabant is er onderzoek gebeurd, maar daar is op dit moment door de gouverneur geen geschikte plaats gevonden. Op een zeker moment in de zomer, toen alles relatief goed onder controle was, hebben we gezegd om ons te concentreren op Gent. Wat we wel gaan doen is in Mechelen optimaliseren. We kunnen in Mechelen nog enkele tientallen mensen extra opnemen in het nooddorp. Dat gaan we ook doen. De dorpen die we hebben, gaan we optimaliseren. Daar gaan we verder werk van maken.

Ik ben wel blij dat ik op het vlak van maatschappelijke oriëntatie en van NT2 toch zie dat we een voldoende groep mensen op vrijwillige basis kunnen mobiliseren om daarop in te schrijven.

Als mensen hier zijn, mensen die in een precaire situatie zitten, is dat psychologisch ongelooflijk zwaar. Ze komen hier aan, ze weten niet hoelang ze hier gaan zitten, ze zitten tussen wal en schip. Als je een nooddorp bezoekt en je praat daar met mensen, dan voel je dat heel sterk aan: wat moeten ze nu doen? Moeten ze nu beginnen met een noodcursus NT2? Want ze willen terug, maar ze weten niet hoelang ze hier gaan zitten. Ze kunnen niet voor zichzelf zeggen dat ze hier drie jaar gaan zitten. Nee, de meeste van die mensen willen zo snel mogelijk terug. Wanneer begin je met NT2? Wanneer begin je gemotiveerd met NT2? Want als je kiest voor NT2, dan heb je voor jezelf de emotionele beslissing genomen dat je er een tijd gaat moeten blijven. Dat is niet gemakkelijk. In een psychologisch proces moet je op een zeker moment de knop omdraaien en voor jezelf aanvaarden dat je hier toch nog een hele tijd zal zitten, terwijl je het liefst teruggaat. Hoe lang laat je je kindje Oekraïense les volgen? Daarmee stoppen is niet gemakkelijk voor een ouder. Het is niet gemakkelijk om die keuze te maken. Dat is een moeilijk proces.

Maar werk – of ze nu teruggaan of hier blijven – is altijd goed voor hen. Want hier kunnen ze een boterham verdienen en ginder gaan ze misschien wat moeten heropbouwen en ze gaan ginder toch ook geld nodig hebben. Daarin moeten we dus ook nog eens kijken hoe we dat kunnen verstrengen. Ik weet dat minister Brouns daar ook ernstig mee bezig is en heel hard op gefocust is. Ook daar moeten we kijken welke stappen we vooruit moeten zetten. Hoe meer we zelf onze job doen voor onze 60 procent, met des te meer autoriteit kunnen wij naar anderen kijken en van hen vragen om ook de inspanningen te doen die ze moeten doen. We doen dat vandaag al. Laten wij ook vooral ons luik goed doen.

De voorzitter: Dat was eigenlijk een hele gedachtewisseling. Wij gaan ons voornemen om de volgende keer de heer Windey te gepasten tijde te vragen, want het is inderdaad geleden van net voor het reces dat wij een stand van zaken gekregen hebben.

Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Dat is inderdaad een goed idee. Het heeft ook een grote meerwaarde dat de heer Windey hier aanwezig is in de commissie om die toelichting te geven – en de minister natuurlijk ook. *(Gelach)*

In verband met Werk: minister Brouns probeert daar inderdaad werk van te maken. Die cijfers waren tot nu toe ook voor ons wat ondermaats. Minister, we moeten ook bekijken hoe we de steden en de gemeenten zelf nog meer kunnen motiveren om werk te maken van zowel het inburgeringstraject via de OCMW's als van werk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Klaas Slootmans aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het door de Vlaamse Regering ingewonnen juridisch advies betreffende de wettelijkheid van de taalregisters in de faciliteitengemeenten – 499 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Dit is een dossier van een heel andere orde. Ik hoop dat u daar evenveel tijd en energie in zult steken, en ik denk dat de collega's dat samen met mij hopen. Zoals u weet, minister, bleek onlangs uit een juridisch advies dat u inwon samen met uw collega Weyts, dat er wel degelijk juridische argumenten bestaan die het bestaan en gebruik van taalregisters zoals die worden aangewend in de faciliteitengemeenten binnen de huidige juridische en grondwettelijke context, de facto onmogelijk maken.

Het advies van het advocatenbureau Eubelius gaat daarmee frontaal in tegen een eerder arrest van de Raad van State – waar ik u ook al over ondervraagd heb in september 2021 –, waarin gesteld wordt dat inwoners van een facilteitengemeente om de vier jaar de keuze konden maken om in het Frans bediend te worden, waardoor de facto die onwettige taalregisters wel degelijk kunnen worden gebruikt. Uit het advies dat de Vlaamse Regering inwon, blijkt dat de Raad van State hier toch te kort door de bocht ging.

Zo lezen wij in het advies: "Een verwerking van persoonsgegevens met het oog op het bijhouden van een taalregister houdt een inmenging van het recht op privéleven in waarop het in artikel 22 van de Grondwet vervatte legaliteitsbeginsel van toepassing is." Aldus luidt het advies. Op dit ogenblik is er geen sprake van een wettelijke of decretale basis die een dergelijke verwerking van persoonsgegevens door de gemeenten toelaat, wat uw collega Weyts, mijn inziens terecht, tot de conclusie bracht dat die bestaande taalregisters wel degelijk onwettig zijn en aldus vernietigd dienen te worden.

Nu, allemaal goed en wel, maar zoals ook het advocatenbureau stelt is een van de pertinente problemen daarbij dat de besluiten die betrekking hebben op de reeds bestaande taalregisters – en nu wordt het technisch maar wel pertinent –, niet meer onder het klachtentoezicht vallen, aangezien de voorziene termijn daarvoor al verstreken is. Daardoor zijn we nu dus in een situatie verzeild geraakt waarbij die taalregisters weliswaar onwettig zijn, maar anderzijds niet teruggedraaid kunnen worden omdat die klachtentermijn al verstreken is.

Dat brengt mij tot de volgende vragen.

Zullen, gelet op dit advies, nieuwe besluiten betreffende de taalregisters van lokale besturen in de faciliteitengemeenten door u worden vernietigd, zoals uw collega Weyts ook al aankondigde? Zo ja, zijn er tot heden al dergelijke besluiten vernietigd? Ik ga er vanuit van niet, maar desalniettemin stel ik langs deze weg de vraag.

Ten tweede, welke garanties hebben wij vandaag dat de bestaande taalregisters niet meer worden aangevuld en worden gebruikt voor de communicatie tussen de gemeentebesturen en de burgers, waarbij men zich dan beroept op de reeds bestaande besluiten die dateren van enkele jaren geleden?

Acht u, in het kader van dit advies, een nieuwe omzendbrief noodzakelijk? We lezen in het advies van het advocatenbureau en de vragen die u gesteld heeft, dat daarop gezinspeeld wordt. Is men bezig met een gewijzigde omzendbrief in het

kader van deze taalregisters en dus een wijziging tegenover de omzendbrieven Peeters, Martens en Keulen? Ik ben daar, voor alle duidelijkheid, geen voorstander van. Ik denk dat dat ook juridisch gezien niet de meest wijze beslissing zou zijn, maar ik had graag vernomen of men dat van plan is en welke de inhoud daarvan dan wel zal zijn en welke wijzingen deze zal bevatten ten opzichte van de bestaande omzendbrieven.

Ten vierde, wat is nu eigenlijk die wettelijke draagwijdte van het rondschrijven van uw collega Weyts? Hij heeft een schrijven gericht aan alle besturen van de faciliteitengemeenten, waarin hij aangaf dat die taalregisters onwettig zijn, dat ze niet meer mogen worden aangewend. Maar wat is de wettelijke draagwijdte van zo'n schrijven van de viceminister-president?

Welke andere concrete maatregelen ziet u mogelijk naar aanleiding van dit advies in het kader van het aanleggen van taalregisters door lokale besturen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Slootmans, hartelijk dank voor uw vraagstelling. Sta mij toe dat ik uw vier vragen gebundeld zal beantwoorden.

De Vlaamse Regering heeft met de omzendbrieven Peeters, Keulen en Bourgeois een interpretatie gegeven aan de bepalingen uit de Bestuurstaalwet. Die omzendbrieven stellen onder andere dat een verzoek van een inwoner van een faciliteitengemeente om in het Frans bediend te worden, telkens opnieuw herhaald moet worden. Het regeerakkoord stipuleert dat de Vlaamse Regering de verschillende omzendbrieven onverkort zal blijven toepassen.

In de vijf arresten die de Raad van State op 22 september 2021 heeft geveld, stelde de Raad van State opnieuw dat een verzoek om in het Frans bediend te worden, moet gelden voor een periode van vier jaar en een dergelijk verzoek ook geregistreerd moet kunnen worden. Daarmee bevestigde de Raad van State het standpunt dat ze sinds 2014 hebben ingenomen.

Ik heb vorig jaar in deze commissie en naar aanleiding van een vorige vraag van de heer Slootmans aangehaald dat het uitgangspunt blijft dat de omzendbrieven niet vernietigd zijn en dus van toepassing blijven. Ik kan u alvast meegeven dat dit standpunt aangehouden wordt. Ik heb toen ook aangekondigd dat de Vlaamse Regering juridisch advies ging inwinnen. Ik geef hierna de belangrijkste zaken uit dit juridisch advies mee.

Het advies stelt dat een verwerking van persoonsgegevens met het oog op het bijhouden van een taalregister een inmenging inhoudt in het recht op privéleven waarop het in artikel 22 van de Grondwet vervatte legaliteitsbeginsel van toepassing is. Er moet met andere woorden een wettelijke of decretale grondslag bestaan die een dergelijke verwerking van persoonsgegevens door de gemeenten of door de Vlaamse overheid zou toelaten. Die wettelijke grondslag zou op dit moment niet bestaan. Enkel de Federale Regering is bevoegd om dergelijke grondslag te creëren. Een aanpassing van de Bestuurstaalwet is daarvoor noodzakelijk en vergt een tweederdemeerderheid.

Los van de wettelijke grondslag voor een taalregister moet een taalregister, als dat zou worden ingesteld, ook voldoen aan alle andere verplichtingen die worden ingesteld door de algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Het gaat dan bijvoorbeeld over het vaststellen van een verwerkingsverantwoordelijke, het aangaan van overeenkomsten en/of protocollen, enzovoort.

Op basis van dit advies en deze nieuwe juridische elementen, heeft onze raadsman inmiddels ook nieuwe middelen kunnen ontwikkelen in lopende gedingen voor de

Raad van State. Ook in nieuwe dossiers die zullen worden behandeld in het kader van het klachtentoezicht, zullen deze elementen worden meegenomen. Indien een schending van het recht wordt vastgesteld, zal de toezichthoudende overheid maatregelen treffen.

Concreet wordt in de hangende zaak tegen de gemeente Kraainem bovenstaande argumentatie aangehaald en verder ontwikkeld. Daarin wordt de problematiek van het ontbreken van de rechtsgrond inzake gegevensverwerking dus opgeworpen, zij het uiteraard slechts in tweede orde. Het hoofdargument blijft dat een taalregister ingaat tegen de omzendbrieven Peeters, Keulen en Bourgeois. Het komt nu aan de Raad van State toe om deze middelen en deze nieuwe middelen in subsidiaire orde te beoordelen.

Daarnaast lopen er nog burgerrechtelijke gedingen. U weet dat de Raad van State vorig jaar niet is ingegaan op de vraag van de Vlaamse overheid om prejudiciële vragen te stellen aan het Grondwettelijk Hof. De lopende burgerrechtelijke gedingen bieden de mogelijkheid om alsnog een prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof.

Tot slot, in verband met het schrijven van minister Weyts aan de randgemeenten met taalfaciliteiten, kan ik u meegeven dat deze brief louter informatief is en dat er geen rechtsgevolgen aan verbonden zijn.

Mijnheer Slootmans, ik hoop dat ik daarmee zo helder mogelijk op uw vragen geantwoord heb.

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Minister, ik begrijp uit uw antwoord dat u de assertieve houding, zoals die ook in de beleidsnota en in het regeerakkoord veruitwendigd werd, handhaaft. Dat is uiteraard positief, maar de vraag is natuurlijk in welke mate die houding zich ook zal kunnen veruitwendigen in de praktijk. We kunnen ons allemaal vrolijk maken over een advies van de Raad van State, maar vooralsnog heeft dat natuurlijk geen juridische finaliteit. Wat zal men doen wanneer gemeentebesturen van zes faciliteitengemeenten naar de Raad van State zullen trekken wanneer hun besluiten door u worden vernietigd waarbij zij dan als basis de eerdere arresten van de Raad van State van 2021 zullen gaan gebruiken? Ik denk alleszins dat uw antwoord met betrekking tot de prejudiciële vraag daar uitsluitsel over kan geven. Dat is een pertinent feit. Ik ben zeer blij met dat antwoord. Ik hoop dat dat ook gerealiseerd zal worden.

Een bijkomend element dat ik in dit debat wil toevoegen – en weinig mensen weten dat – is dat het gebruik van taalregisters zich vandaag dus niet beperkt tot de gemeentebesturen van de faciliteitengemeenten. Wij begrijpen uit bronnen van kaderpersoneel dat ook door intercommunales en door vennoten van publiek recht die actief zijn in die faciliteitengemeenten, gebruikgemaakt wordt van taalregisters. Er is het pertinente voorbeeld van onder andere De Watergroep, een coöperatieve vennootschap van publiek recht die zich tot nader order wel degelijk aan de taalwetgeving en aan de Bestuurstaalwet moet houden en die dus bijna openlijk gebruikmaakt van taalregisters om het zogezegd communicatief allemaal wat gemakkelijker te maken en dus de facto overgaat tot een tweetaligheidsstelsel in Vlaamse gemeenten, of toch tot nader order Vlaamse gemeenten. Minister, ik had graag vernomen of u daar weet van hebt en stappen tegen zult ondernemen.

Hoe komt het dat men dat argument van de privacywetgeving van artikel 22 van de Grondwet dat men nu aanhaalt – en terecht aanhaalt –, destijds niet heeft gebruikt in de vernietigingsbesluiten van uw voorganger? Had men dat wel gedaan, dan zaten we nu niet in de situatie waar we nu in zitten. Juist of niet?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Ik moet zeggen dat het me, als jurist, wel een beetje op de zenuwen begint te werken, heel die juridisering van die faciliteiten en daardoor de uitbreiding. Ik denk dat dat op een bepaald moment toch eens mag stoppen. Er zijn vier omzendbrieven: niet alleen die van Peeters, Keulen en Bourgeois, minister, maar ook die van Martens, die u vaak vergeet en die voor de OCMW's uiteraard heel belangrijk is. Ik denk dat die omzendbrieven eigenlijk gewoon duidelijk zijn. Dat zijn heel duidelijke documenten en ze doen ook wat gedaan moet worden: ze bewaken het Nederlandstalig karakter. Ik verwacht van de Vlaamse Regering en van de minister eenvoudigweg dat we die omzendbrieven strikt handhaven en dat we daar bijzonder waakzaam over blijven. In het kader van die waakzaamheid, minister, wil ik u vragen of u weet heeft van nieuwe initiatieven in de faciliteitengemeenten. Zijn er gemeenten die erover nadenken om zelf nieuwe taalregisters op te starten?

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, het bijhouden van taalregisters is iets wat in deze commissie al vaker aan bod is gekomen. We hebben inderdaad die uitspraak van de Raad van State gehad en dan nu het – toch wel heel duidelijke – juridische advies van Eubelius, dat zegt dat het bijhouden van taalregisters in strijd is met de privacywetgeving. Wat mij betreft moet er dan dus ook geen wetgevend initiatief genomen worden. Want als we dat wel zouden doen, dan dreig je natuurlijk net een decretale grond te voorzien voor die taalregisters en dat is net helemaal niet wat we willen bereiken. Mijn vraag aan u is: hebt u überhaupt weet van taalregisters die worden bijgehouden? Ik zag het al wat aan uw lichaamstaal: als die termijn verstreken is, dan is die misschien al heel lang verstreken en dan had u daar niets aan kunnen doen. Maar we moeten misschien nog een stap verder terugzetten en vragen of die taalregisters bestaan en of die naar uw weten officieel zijn. Als die termijn effectief verstreken is, hoe gaan we dat dan rijmen met het juridisch advies dat we hier gekregen hebben?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Laat me beginnen, mijnheer Slootmans, met te zeggen dat u eigenlijk een deugniet bent omdat u probeert om mij in een gemakkelijke positie te brengen waarin ik potentieel kritiek zou kunnen uiten op mijn voorganger. Dat is natuurlijk deugnieterij en ik ben net iets te oud geworden om daarin te trappen. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Vroeger zou ik dat inderdaad gedaan hebben. Er zijn periodes in mijn leven geweest – en misschien komen er nog momenten in de toekomst – waarin ik daar gemakkelijker toe verleid werd. Maar ik ga nu een zekere, en voor mij eigenlijk vreemde, zelfbeheersing aan de dag leggen en daar niet in meestappen. Ik denk dat we beter gewoon kijken naar de situatie vandaag.

Ik probeer ter zake, als minister van Binnenlands Bestuur, zo goed mogelijk de belangen van onze gemeenschap, in lijn met het Vlaams regeerakkoord, te verdedigen. En dat is de reden waarom we aan een gerenommeerd advocatenbureau gevraagd hebben om aandachtig te zoeken naar een stevige juridische onderbouw voor de maatschappelijk-politieke positie die we hebben en waarvan we ook geloven dat die in lijn ligt met het recht. We leven in een rechtsstaat. Het is een confronterende situatie dat de Raad van State daar een paar keer een uitspraak over gedaan heeft. We moeten daar niet flauw over doen: dat is niet comfortabel. Maar ik denk dat we met deze nieuwe juridische argumenten, die volgens mij belangrijk, geloofwaardig en steekhoudend zijn, opnieuw ons dossier goed kunnen onderbouwen en aan de andere kant proberen om via de lopende procedures ook

die prejudiciële vraag te verkrijgen, waardoor het Grondwettelijk Hof zich nog meer fundamenteel kan uitspreken. Dat is het eerste kader.

Collega Warnez heeft dus gelijk: vanuit ons Vlaams perspectief hebben wij een zeer consistente en heel heldere houding. We weten allemaal dat de taalfaciliteiten historisch de bedoeling hadden om tijdelijk te zijn. Ondertussen is dat een continuüm. Ik denk dat de positie van nogal wat Vlaamse partijen is dat die tijdelijkheid nog altijd de filosofie is waarin ze geloven. Daarom pleiten sommige partijen ook voor de afschaffing van de faciliteiten en dergelijke. Maar ik begeef mij – en u mag me dat niet kwalijk nemen – binnen een duidelijk juridisch kader en ik probeer met respect voor de rechtsstaat te zoeken welke hefbomen ik heb om onze politieke positie ook juridisch te verankeren. Vandaar dat advies; dat advies heeft ons belangrijke instrumenten aangeleverd die eigenlijk de Raad van State moeten kunnen overtuigen om zijn positie bij te stellen en die ons hopelijk toelaten om de weg te vinden naar het Grondwettelijk Hof. Dat is, mijnheer Slootmans, kort de situatie waarin we ons op dit moment bevinden.

Twee, indien men op het terrein toch impliciet of expliciet bezig is met het aanleggen van taalregisters, dan wil ik de mensen die daar weet van hebben, daar een vermoeden van hebben of aanwijzingen voor hebben, oproepen om klacht in te dienen ter zake. We zijn zeer receptief voor klachten in deze zaak. Dat kan bij de bevoegde minister. Als het gaat over water-link, is de bevoegde minister minister Demir. Als het gaat over intercommunales, ben ik de bevoegde minister. Wij zijn receptief voor klachten en wij onderzoeken die ernstig. Meer nog, wij hebben de gouverneur gevraagd om ter zake een actieve rol te spelen op het terrein, om dus actief te gaan kijken of onze regelgeving ter zake op een juiste manier ingevuld wordt. Ik denk dus, mijnheer Slootmans, als er zulke zaken zijn: aarzel niet om die mensen aan te moedigen om ter zake een klacht in te dienen, te formuleren, contact te zoeken met de gouverneur of met ons. En dan zullen wij ter zake ook handelen.

Heb ik weet van het impliciete of expliciete bestaan van taalregisters? Ik kijk eens goed naar mijn twee medewerkers, die allebei zeer duidelijke lichaamstaal uiten die ik lees als: neen. Het kan ook gewoon een blik van verbazing zijn – dat maak ik vaak mee op het kabinet – maar ik denk dat hier de blik meer is dan alleen maar verbazing maar ook de uitdrukkelijke positie inneemt, namelijk neen. Ik denk dus dat we daar geen weet van hebben, noch expliciet, noch impliciet. We gaan dat verder ook goed blijven opvolgen.

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Dank u, minister, en dank ook aan de collega's om zich aan te sluiten bij ons pleidooi dat er inderdaad in Vlaanderen en ook in de faciliteitengemeenten maar één bestuurstaal is. Maar we mogen natuurlijk ook niet aan borstklopperij doen. We kunnen ons allemaal vrolijk maken over die interpretatie en ons Vlaams standpunt enerzijds, maar anderzijds is er wel de praktijk op het terrein. Ik wil collega Sminate er in die context op wijzen dat die taalregisters uiteraard bestaan. Ze zijn ook de aanleiding geweest voor de arresten van de Raad van State van vorig jaar, die intussen aanhangig zijn gemaakt door de faciliteitengemeentebesturen. Ik wil er inderdaad – u hebt het over de tijdelijkheid van die faciliteiten – op wijzen dat wij volgend jaar, 2023, zestig jaar faciliteiten gaan 'vieren', faciliteiten die er gekomen zijn als integratiebevorderende maatregel. Na zestig jaar mogen we er toch van uitgaan dat die integratie – want u bent ook minister van Samenleving en Integratie – voltooid is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de beschuldigingen van machtsmisbruik tegen de burgemeester van Haaltert – 533 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, het rommelt nog maar eens in de Denderstreek. In de politiezone Denderleeuw-Haaltert hebben de drie politiebonden, het Vrij Syndicaat van het Openbaar Ambt (VSOA), het Nationaal syndicaat van het politie- en veiligheidspersoneel (NSPV) en het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV), onlangs een stakingsaanzegging ingediend na een incident met de burgemeester van Haaltert, die wordt verdacht van machtsmisbruik. Volgens mediaberichten zou zij ermee gedreigd hebben om een hoofdinspecteur te laten overplaatsen omdat hij een aantal parkeerboetes zou hebben uitgeschreven aan sympathisanten van haar partij die foutief geparkeerd stonden tijdens een partijactiviteit.

In een omstreden brief zou de burgemeester van Haaltert gevraagd hebben om de financiële middelen van de dienst Verkeer te bekijken. Dat is de dienst waar de hoofdinspecteur werkzaam is. Dat is ook een dienst die slechts uit één persoon bestaat, namelijk de betrokken hoofdinspecteur. Verschillende partijen hebben aan de burgemeester gevraagd om de bewuste brief openbaar te maken, maar dat werd niet onmiddellijk gedaan.

Agenten van het korps ervaren het gedrag van de burgemeester als een vorm van machtsmisbruik of als een poging tot intimidatie. Als dat na het onderzoek ook zou blijken, dan kan dat natuurlijk niet zonder gevolgen blijven. De politievakbonden hebben gevraagd om een onderzoek op te starten bij de Algemene Inspectie, omdat ze het correcte gedrag van het politiekorps willen aantonen.

Minister, de heer Houssin van het VSOA liet via de media weten dat hij een brief heeft gestuurd naar uw kabinet. Ondanks een gezamenlijk persbericht van de korpschef en burgemeester van donderdag 20 oktober én een gepland overleg op het politiecollege van maandag 24 oktober, blijkt uit mijn informatie dat het vertrouwen op het terrein nog altijd niet hersteld is.

Minister, over welke informatie beschikt u momenteel? Hebt u inderdaad een schrijven ontvangen van de politievakbonden? Wat is de inhoud van deze brief? Hebt u ook nog andere brieven of klachten hieromtrent ontvangen?

Hebt u intussen zelf ook al initiatieven genomen in deze zaak?

Zijn er volgens u effectief aanwijzingen van machtsmisbruik en zult u een tuchtrechtelijk onderzoek opstarten of bepaalde maatregelen nemen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, mijnheer Slagmulder, voor uw vraag.

Het aangehaalde schrijven van de heer Houssin werd tot op heden nog niet ontvangen op mijn kabinet. Navraag bij het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB), bij de gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen en bij het kabinet van minister Verlinden wijst uit dat het voormelde schrijven ook bij deze instanties nog niet werd ontvangen. Aangezien ik de brief in kwestie nog niet heb ontvangen, heb

ik ook geen kennis van de inhoud ervan. Ik kan daar als minister dus verder ook geen uitspraken over doen.

Met betrekking tot de concrete situatie in Haaltert werd op 25 oktober 2022 bij het Agentschap Binnenlands Bestuur wel een klacht ontvangen vanwege het Vlaams Belang Haaltert. Deze klacht is momenteel in behandeling bij de toezichthoudende overheid, in dezen de gouverneur. Dat is de normale, gevolgde procedure. Op basis van dat onderzoek zal blijken of verdere maatregelen al dan niet aan de orde zijn.

Afgaande op wat ik uit de pers verneem, kan ik alleen maar zeggen – en ik druk mij dan voorzichtig uit omdat ik de zaak ten gronde niet ken – dat als het juist is wat er wordt gezegd – en ik druk mij heel voorzichtig uit –, ik daar ministens mijn wenkbrauwen bij heb gefronst.

Daarnaast werd ik door mijn administratie ook op de hoogte gebracht van het feit dat er op 14 november 2022 een bijkomende gemeenteraadszitting werd georganiseerd in Haaltert, met als agendapunt de bevestiging van het vertrouwen in de burgemeester. Ik denk dat dat ook gepaard ging met een debat, en dit gebeurde op gezamenlijk verzoek van alle lokale oppositiepartijen. Tijdens die gemeenteraad werd het vertrouwen in de burgemeester ook bevestigd.

Tot slot kan ik u meegeven dat op 15 november 2022 vanuit de lokale oppositie een verzoek werd ingediend bij Audit Vlaanderen met de vraag om na te gaan – ik citeer – "of er inbreuken vastgesteld worden op de regelgeving rond (schijn van) belangenvermenging, machtsmisbruik of mogelijk andere decreet- of wetgeving". U weet dat Audit Vlaanderen een onafhankelijke instantie is, die ik niet kan of mag instrueren. Audit Vlaanderen zal zelf als onafhankelijke instantie oordelen of er al dan niet zal worden ingegaan op de vraag tot onderzoek.

Ik hoop dat ik met de elementen waarover ik vandaag beschik, heb geantwoord op uw vraag.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, er is inderdaad een klacht ingediend en die zal nu moeten worden onderzocht. Als er in de volgende dagen of weken stakingen zouden komen, zal dat natuurlijk gevolgen hebben voor heel onze politiezone, dus niet alleen in de gemeente Haaltert, maar ook in de gemeente Denderleeuw, waar ik woon en waar regelmatig toch wel wat problemen zijn op het vlak van criminaliteit. Ik denk dat het ook cruciaal is dat er door iemand aan de korpschef wordt gevraagd of er inderdaad druk werd uitgeoefend door de burgemeester. Daarover heb ik in de media nog niets gelezen, maar ik denk dat die vraag toch het best eens zou worden gesteld.

Minister, in de bewuste brief van de burgemeester van Haaltert staat ook dat er mailverkeer was tussen haar en de korpschef. Hebben politieraadsleden het recht om deze mails in te kijken in het kader van openbaarheid van bestuur? Dat wordt momenteel geweigerd. Ik had graag van u vernomen of dat al dan niet terecht is.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Als ik het goed heb begrepen, vraagt u of de correspondentie tussen de burgemeester en de korpschef onder openbaarheid van bestuur valt. U overvalt me met die vraag en ik durf daar nu niet zomaar onmiddellijk eenduidig ja of neen op te antwoorden. Dat moeten we bekijken. Persoonlijk betwijfel ik dat. Ik denk dat niet, maar, nogmaals, daar antwoord ik met veel reserve op. Dat moeten we juridisch laten analyseren. Ik denk dat de correspondentie tussen de burgemeester en de korpschef die over operationele en andere aangelegenheden gaat, een vertrouwelijk karakter heeft en dat die niet onder

openbaarheid van bestuur valt. Ik leef me opnieuw in mijn rol van burgemeester in, maar ik denk dat het zelfs niet gezond zou zijn als dat wel zo was, omdat vertrouwelijkheid daarin een rol speelt. Mijn aanvoelen is dat dat niet zo is. Ik zie hier een aantal mensen die daar juridisch ervaring in hebben of doen alsof ze daar ervaring in hebben daar zeer overtuigd op reageren. *(Opmerkingen van Brecht Warnez)*

Ik heb uw naam niet uitgesproken. Dat kan onmogelijk een persoonlijk feit zijn. *(Gelach)*

Het viel me vooral op dat u reageerde toen ik 'doen alsof' zei. *(Gelach. Opmerkingen van Brecht Warnez)*

Ik moet opletten met wat ik zeg, maar ook al heb ik aan de heer Warnez in een schriftelijke vraag dus bevestigd dat dat niet onder openbaarheid van bestuur valt, we zijn intussen ook al twee jaar verder en de rechtspraak kan evolueren. Hoe meer je daar echter over nadenkt, des te helderder het wordt dat dat waarschijnlijk niet zo zal zijn.

Ten tweede kan ook het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten of het Comité P hier een rol in spelen. Als het echt het operationeel functioneren van een politiekorps betreft, dan valt dat buiten de perimeter van mijn bevoegdheden als minister van Binnenlands Bestuur. Dan kom je al in de perimeter van de minister van Binnenlandse Zaken terecht, die de politie aanstuurt. Dat is voor mij ook niet evident. Wij hebben daar niet de instrumenten voor en dat valt buiten onze perimeter.

De klacht is ingediend en de gouverneur zal daarover oordelen. Er ligt ook een klacht bij Audit Vlaanderen en Audit Vlaanderen zal in zijn volle onafhankelijkheid en wijsheid oordelen of ze daar gevolg aan zullen geven en hoe ze dat zullen doen. Ik denk dat we in dezen die twee zaken even moeten afwachten.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, bedankt voor uw bijkomend antwoord.

Het zou goed zijn dat er duidelijkheid komt in verband met de correspondentie tussen burgemeester en korpschef. Als er inderdaad blijkt dat er sprake is van machtsmisbruik, dan zal hiertegen toch moeten worden opgetreden. Ik vind dat de burgemeester van Haaltert dan hoe dan ook moet worden geschorst. Ik vrees dat de samenwerking tussen het politiekorps en de burgemeester van Haaltert de volgende twee jaar niet meer van een leien dakje zal lopen, integendeel. Dit heeft diepe wonden geslagen. Hoe kan deze burgemeester nog geloofwaardig zijn ten aanzien van het politiekorps? Ik geloof daar niet in en ik vrees dat dit nefaste gevolgen zal hebben voor het veiligheidsbeleid in onze politiezone. Ons korps is al onderbemand en dit zal er alleen maar voor zorgen dat er nog meer agenten hun overplaatsing zullen vragen of dat nieuwe agenten onze politiezone links zullen laten liggen. Dat kunnen we alleen maar betreuren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het voorstel tot stopzetting van de financiering van kerkfabrieken
– 595 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Collega's, het beheer van onze kerken is toegewezen aan de kerkfabrieken. Zij beheren de materiële middelen die nodig zijn voor het onderhoud en de bewaring van onze kerken en pastorijen. Dat is een brede opdracht, die gaat over het onderhoud van de gebouwen, de verwarmingsinstallatie, de klokken, de geluidsinstallaties, dat soort zaken.

We hebben in deze commissie vanuit de verschillende fracties al een aantal keren gehoord dat onze kerken een centrale plaats in onze gemeenten innemen. Minister, u hebt daartoe in dit parlement een heel goed voorstel ingediend, samen met uw collega Diependaele. Op 9 november 2022 hebben we het hier goedgekeurd: het voorstel van decreet over de her- en nevenbestemming van kerken. Op basis van dat decreet moeten de lokale besturen een kerkenbeleidsplan opmaken. Ze krijgen daarbij ook de nodige begeleiding en subsidies.

Minister, dat is een heel goed decreet, een doordachte en terechte keuze om in overleg met en met participatie van de burgers en lokale besturen samen op zoek te gaan naar goede functies voor onze kerkgebouwen en om deze in een goede staat te houden. Die kerkgebouwen zijn immers meer dan een gebouw. Ze zijn een symbool voor een bepaalde gemeenschap. Ze vormen een specifieke plaats, met een belangrijke historiek. Ze zijn een plaats van ontmoeting waar gemeenschap wordt gevormd. Deze plaats moet er vandaag zeker nog zijn voor ontmoeting, los van enige religie.

In het Eredienstendecreet van 7 mei 2004, specifiek in artikel 52, §1, wordt bepaald dat de gemeentebesturen de tekorten bijpassen van de exploitatie van de kerkfabrieken en bijdragen in de investeringen in de gebouwen van de eredienst. Ik heb daarover al heel veel cijfers gezien, maar ik las in de krant dat het voor alle Vlaamse steden en gemeenten in 2022 om een bedrag zou gaan van ongeveer 160 miljoen euro. Regelmatig duiken hierover voorstellen op.

Nadat dat decreet zo goed was voorgesteld in het parlement, was ik wel een klein beetje geschrokken van het standpunt van collega Maurits Vande Reyde. Hij zei dat we dit systeem zullen afschaffen. Hij verwees naar het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Daar zouden enkel nog centen gaan naar kerken met erfgoedwaarde. Ik denk dat we met het decreet hadden gezegd dat kerken meer zijn dan, en belangrijker zijn dan plaatsen met louter erfgoedwaarde. Dat lijkt me dus wat haaks te staan op dat decreet.

Minister, hoe bekijkt u het systeem van bijpassing van de tekorten van de kerkfabrieken zoals het thans bestaat? Ziet u een noodzaak om dit systeem aan te passen of bij te sturen? Hebt u dienaangaande reeds vragen gekregen vanuit de lokale besturen?

Hoe valt, volgens u, een bijsturing van de in artikel 52, §1, van het Eredienstendecreet voorziene regeling te rijmen met het stimulerend beleid om via overleg en participatie lokaal de juiste keuzes te maken voor de toekomst van kerkgebouwen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Warnez, voor ik op uw vraag antwoord, maak ik twee beschouwingen.

Ten eerste wil ik zeggen dat ik onder de indruk ben van hoe u mijn mondelinge en schriftelijke antwoorden uit het hoofd leert, met datum en nummer erbij. Ik waardeer dat ten zeerste. We moeten met u toch eens praten. Misschien kunnen wij u inschakelen op ons kabinet als een soort archivaris, als een rondwandelend archief. Ik was werkelijk weggeblazen. Ik heb mijn kabinetschef de opdracht gegeven om dezelfde inspanningen te doen. Vanaf nu zal ik, wanneer ik op het kabinet binnenkom, roepen: "Nummer 152!" En dan moeten zij onmiddellijk kunnen antwoorden, zoals u dat blijkbaar kunt. Mijn respect daarvoor.

Ten tweede denk ik dat we zouden moeten aanmoedigen, maar met mate, dat mensen af en toe de particratie wat durven verlaten, en dat vooral parlementsleden in staat zijn om voorbij en naast een regeerakkoord te denken. Ministers zijn gebonden aan het regeerakkoord tussen partijen. Daarbinnen werk je. Maar ik hoop dat men daarnaast verder horizonten verkent, ideeën ontwikkelt en dergelijke meer. Anders gaat het parlement helemaal verschralen. Dan worden jullie niet meer dan stemmachines. Dat zou ik absoluut niet willen. Dat mag niet de ambitie zijn. Het is goed dat parlementsleden af en toe eens verder nadenken en buiten het regeerakkoord durven denken. Ik vraag vooral van mijn eigen parlementsleden om dat met mate en met enige terughoudendheid te doen. Het moet niet mijn bedoeling zijn om uw vraag te beantwoorden als was het een vraag naar ideeën en suggesties en denkpistes van parlementsleden. Ik juich dat toe. Ik vind dat parlementsleden dat moeten doen. Maar ik werk binnen het Vlaamse regeerakkoord en ik doe dat met overtuiging en enthousiasme.

Ik weet dat artikel 52/1, § van het Eredienstendecreet bepaalt dat gemeenten moeten bijpassen voor de exploitatiekost en bijdragen in de investeringen van kerkgebouwen. Dat gaat terug op het Keizerlijk Decreet van 1809 zoals u, beter dan ikzelf, weet. Ik weet ook dat nog andere principes in het Eredienstendecreet teruggaan tot meer dan 200 jaar geleden.

We hebben vorig jaar inderdaad een erkenningsdecreet goedgekeurd dat een nieuw, en volgens mij een goed, erkenningsmodel voor lokale geloofsgemeenschappen invoert. Dat was de eerste fase in een grondige hervorming van onze Vlaamse eredienstenregelgeving. Het is een hervorming die past binnen een traditie. Het is een traditie waarbij je vragen kunt stellen en waarvan je je kunt afvragen of het zinvol is om die traditie te behouden. Of is het denkbaar dat we die helemaal ondersteboven keren of veranderen? Het Vlaams regeerakkoord is alleszins gebouwd op een modernisering, een vernieuwing van die traditie. De eerste fase is met veel enthousiasme goedgekeurd.

De tweede fase in deze hervorming was een nieuw decretaal kader voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken, via verplichte kerkenbeleidsplannen en het voorzien van subsidiemogelijkheden om die te realiseren. Dat hebben we goedgekeurd op 9 november. Het doel van dat decreet was doordachte her- en nevenbestemmingen van parochiekerken te stimuleren, het ondersteunen van de lokale besturen in deze uitdaging, en om te vermijden dat waardevol patrimonium zou vervallen of leeg komen te staan.

Zoals ik in de commissie van 11 januari 2022 heb meegedeeld, zal ik ook een derde fase opstarten om de huidige regelgeving inzake de organisatie en werking van lokale geloofsgemeentschappen, vastgelegd in het Eredienstendecreet, grondig te evalueren. Inmiddels heeft het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) in mijn opdracht een eerste analyse gemaakt van welke aspecten van dat Eredienstendecreet eventueel voor verbetering en aanpassing vatbaar zijn. De algemene conclusie van ABB is dat de bestaande regelgeving, vervat in het Eredienstendecreet,

verouderd is en dat het aangewezen is een externe evaluatiestudie te laten verrichten – zoals we ook gedaan hebben met het nieuwe Erkenningsdecreet: de studie-Torfs – met het oog op een nieuw kader voor moderne, efficiënte en werkbare eredienstbesturen met een transparante structuur. Vandaar dat ik in de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) van 2023, die vorige week in deze commissie werd besproken en goedgekeurd, heb opgenomen dat het Eredienstendecreet van 7 mei 2004 wordt geëvalueerd in 2023, om te bekijken welke bepalingen omtrent de organisatie en werking van de eredienstbesturen geactualiseerd of herbekeken kunnen worden.

Een openbare aanbesteding voor het verrichten van deze evaluatiestudie door een academische instelling wordt binnenkort uitgeschreven. Een bijsturing van de regeling in het Eredienstendecreet rond de bijpassing van de tekorten is momenteel niet aan de orde. De analyse hiervan zal deel uitmaken van de evaluatiestudie. Net zoals dat het geval was met de studie-Torfs, die het kader voor het Erkenningsdecreet uittekende, zal ik de evaluatiestudie eveneens bezorgen aan de commissie voor de toelichting en de bespreking ervan. Dit kan een basis vormen voor een mogelijke verdere hervorming van de Vlaamse eredienstregelgeving.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, ik ben gerustgesteld dat u het belangrijk vindt dat parlementsleden ook eens voorstellen doen buiten regeerakkoorden en dat ze soms eens kritisch zijn voor de ministers van de regering. *(Opmerkingen van minister Bart Somers)*

Ik heb dat zelf ook een paar keer gedaan, maar nu weet ik ook dat u dat erg apprecieert als wij dat doen.

Ik wil u eigenlijk ook meegeven dat ik u bij deze graag de kans had gegeven om uw overtuiging mee te geven in het kader van wat u zelf gelooft. Wat vindt u zelf belangrijk? Moeten we echt naar het Brusselse systeem, waarbij we enkel nog centen geven aan kerkgebouwen met erfgoedwaarde? Of gelooft u zelf dat kerkgebouwen ook nog iets meer kunnen hebben dan een erfgoedwaarde en dat ze ook een bepaalde gemeenschapswaarde kunnen hebben en dat we daar eigenlijk ook nog moeten in blijven investeren? Dat is eigenlijk de vraag die ik u nog wou stellen: wat gelooft u eigenlijk persoonlijk zelf, buiten de regeerakkoorden om?

Ik vind het trouwens heel goed dat er een studie komt, minister. U weet ondertussen dat ik cijfers belangrijk vind. Ik heb in de krant gelezen dat er 160 miljoen euro van de steden en gemeenten naar de kerkfabrieken zou gaan. Ik heb in uw persbericht gelezen dat er vanuit Vlaanderen en de steden en gemeenten 72 miljoen euro naar de Vlaamse en lokale besturen zou gaan. Daar zit dus een discrepantie op. Ik lees ook andere schriftelijke vragen, namelijk die van collega De Loor. Daarin staat dat er 54 miljoen euro naar kerkfabrieken zou gaan. Er zitten daar dus nog wel wat interpretatieverschillen in en ik denk dat die studie dat wel duidelijk zal maken.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): We zijn uiteraard zeer positief over het feit dat het Vlaamse Eredienstendecreet aangepakt werd. Dat stamt nog uit de tijd van Napoleon. Dat is dus heel dringend aan vernieuwing toe.

Er zijn alvast goede stappen gezet, zoals het nieuw erkenningsmodel voor lokale geloofsgemeenschappen en een nieuw decretaal kader voor de her- of nevenbestemming van parochiekerken. Maar u gaat inderdaad nog verder. Wij juichen ook toe dat u het initiatief neemt om een externe evaluatiestudie uit te voeren om dat Eredienstendecreet van mei 2004 te evalueren en te bekijken welke bepalingen

rond de organisatie en de werking van eredienstbesturen geactualiseerd of herbekeken kunnen worden. We wachten deze studie af en zullen de discussie hieromtrent later voeren hier in deze commissie, na het ontvangen van de resultaten en de aanbevelingen.

Ik hoop alvast dat het ook in mijn eigen stad Oostende wat in beweging zal zetten. Ik stel toch vast dat het soms zeer moeilijk is om met de kerkbesturen tot overeenstemming te komen over wat wel en niet kan. Wij hebben wel degelijk al sinds 2017 een kerkenbeleidsplan en het is zo dat wij, voor toch wel een heel kleine oppervlakte – wij zijn de kleinste stad van Vlaanderen met 40 vierkante kilometer, waarvan een groot stuk haven en luchthaven – maar liefst 13 kerken hebben die allemaal op heel kleine afstand van elkaar liggen. Deze worden maar heel beperkt gebruikt. Ik heb nog niet zo lang geleden gevraagd hoeveel erediensten er per week zijn. Dat is in elke kerk een per week. Dan krijg je natuurlijk wel de noodzaak om iets in beweging te zetten, om een herbestemming of een nevenbestemming te zoeken voor deze gebouwen.

Ik heb een bijkomende vraag: welke timing hebt u voor die studie en wanneer zouden we de eerste resultaten daarvan kunnen verwachten?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Collega's, het is inderdaad een boeiende discussie, die hier in het verleden al aan bod gekomen is en die ook in de toekomst ongetwijfeld nog aan bod zal komen. Het werkveld leert inderdaad dat de lokale samenwerking verschilt van gemeente tot gemeente, wat altijd wel voor een bepaalde dynamiek zorgt. Soms ondervinden wij ook dat het niet altijd verantwoord is dat dat nu verplicht wordt opgelegd. Maar ook de financiële toestand van onze lokale besturen is ondertussen grondig gewijzigd. Dus het is goed, minister, dat die studie wordt uitgevoerd.

Ik had in feite dezelfde vraag als collega Tommelein over de concrete timing ervan. Zoals al gezegd, is het zeer boeiende materie die we zeker vanuit Vooruit mee willen opvolgen.

De voorzitter: Minister Somers heef het woord.

Minister Bart Somers: Collega, ik denk dat dit inderdaad een niet onbelangrijk thema is waarover we van gedachten moeten kunnen wisselen. Als je natuurlijk aan mij vraagt, mijnheer Warnez, wat mijn diepste overtuiging is, kan ik daar onbevangen op zeggen dat levensbeschouwing en dus ook religie belangrijke factoren zijn in onze samenleving en dat ze een belangrijke verbindende, ondersteunende voor mensen kunnen spelen. Ik denk dat dat niet te onderschatten valt. Er zijn ook nadelen aan: sterke overtuigingen kunnen ook leiden tot ontsporingen, dat is inherent aan al het menselijke, dat daar positieve hefbomen in zitten en positieve stimulansen in kunnen zitten maar ook mensen kan drijven tot minder goede zaken. Over het algemeen beschouwd is het een belangrijke realiteit in onze samenleving en een samenleving die volwassen is geeft dat een volwaardige en goede plaats. Dat is mijn opvatting.

Hoe je dat moet doen, met publieke middelen en hoeveel publieke middelen daartegenover moeten worden gezet, is voorwerp van een gezond maatschappelijk debat, en dat kunnen we niet op een-twee-drie in een vraag beantwoorden. Maar ik weet zelf, vanuit mijn ervaring, dat het feit dat mensen zich religieus of levensbeschouwelijk engageren – dat kan dus ook vrijzinnig zijn – op zich te waarderen is. Ik sta daar principieel positief tegenover en niet argwanend. Dat heeft misschien te maken met het feit dat ik, van nature, snel optimistisch en positief sta tegenover mensen, maar dat is alleszins mijn basishouding.

Ten tweede denk ik dat, als men zo'n studie zoals de studie-Torfs ernstig wil doen, je dat een jaar tijd moet geven – dat kan een half jaar zijn –, maar ik zou toch graag die studie opgeleverd weten in 2023, zodat we er ook grondig kunnen over praten en kunnen kijken wat we daar concreet mee doen en hoe we dat aanpakken. Zo'n studie, over zo'n materie, op veertien dagen of een maand maken, heeft geen enkele zin. Ik denk dat je dat serieus moet doen.

Ten derde is de vraag wat de elementen zijn die in zo'n studie naar voren kunnen komen. Mijnheer Warnez, het is niet zo dat men in Brussel alleen maar beschermde kerken subsidieert; men subsidieert ook nog altijd de tekorten van de geloofsgemeenschappen, maar die zijn geplafonneerd. Dat is de regeling daar. Maar dat is Brussel en gaat niet over ons. Maar waar ik aan denk, naast het hele financiële luik, is ook de vraag of de 1750 geloofsgemeenschappen in de eenentwintigste eeuw nog altijd publieke instellingen moeten blijven en of we daarvoor niet voor een modernere vennootschapsvorm kunnen kiezen. Dat zou een interessante discussie kunnen zijn, maar ik ben nu echt mijn persoonlijk standpunt aan het geven.

Een tweede vraag die je zou kunnen stellen is die of de regeling rond pastorijwoningen nog actueel is en of we die kunnen moderniseren. Moeten die mensen nog een woning krijgen of is een inkomen voldoende? Kan dat een huurbedrag zijn? Dat zijn vormen om over na te denken. Ik denk dat je daar een zinvol debat over zou kunnen voeren. Of de vraag naar een slecht functionerend lid in zo'n eredienstbestuur? Kan zo'n bestuur niet meer instrumenten in handen krijgen om afstand te nemen van iemand die slecht functioneert? Er zijn heel veel dingen die ter zake wel eens onder de loep kunnen worden genomen om te kijken of we dat niet moeten moderniseren en die verder gaan dan alleen de discussie over financiering of niet-financiering en hoeveel financiering.

We kunnen ook op andere manieren heel die structuur wel moderniseren en aanpassen aan de nieuwe maatschappelijke realiteit. Ik denk dat het heel boeiend kan zijn om daar, op basis van een studie, eens grondig over te discussiëren. Het is geen gemakkelijk maar een gevoelig thema, want het is een traditie van meer dan 200 jaar. Ik ken mijn pappenheimers, de deskundige collega's in onze commissie – en dat zeg ik met veel eerbied – die van nature een heel open geest hebben en waarmee we misschien wel nieuwe wegen kunnen verkennen, besnuffelen en misschien ook bewandelen en daar reken ik op.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, ik wil, voor de duidelijkheid, nog even herhalen dat het hier voor ons ook geen religieus debat was. Kerken zijn meer dan religie in de toekomst. Ik denk dat dat plaatsen zijn van verbinding, van gemeenschap, van ontmoeting en dat dat ook, los van religie, moet kunnen. Ik denk dat we daar inderdaad een open geest moeten over hebben, maar dat we de kerken nog altijd moeten blijven ondersteunen omdat we geloven in de nabijheid van die gebouwen bij de mensen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toenemende kostprijs van pensioenen voor lokale besturen
– 604 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Sam Van Rooy

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord voor een vraag die hem op het lijf is geschreven.

Kris Van Dijck (N-VA): Mijnheer Van Rooy, twee opmerkingen vooraf. Ten eerste, ik ben nog niet op de pensioenleeftijd. Ten tweede, minister, mijn vraag is deels ingegeven door een antwoord dat u hebt gegeven op de schriftelijke vraag nummer 37 van collega Warnez. Bij dezen wil ik niet solliciteren voor het kabinet, ik wil enkel zeggen dat de schriftelijke vragen worden gelezen. Die schriftelijke vraag was gebaseerd op een arrest van het Grondwettelijk Hof.

Mijn vraag is vrij technisch.

In tegenstelling tot andere overheidsniveaus staan lokale besturen zelf in voor de financiering van de pensioenen van hun statutaire medewerkers. Het is niet alleen een Vlaamse uitdaging, want zo goed als alle Belgische lokale besturen zijn hiervoor aangesloten bij het Gesolidariseerd Pensioenfonds voor de Provinciale en Plaatselijke Besturen. Dat fonds beheert de reserves en maakt de nodige middelen over aan de Federale Pensioendienst, die instaat voor de uitbetaling van de pensioenen.

Volgens de wet van 24 oktober 2011 over de nieuwe financiering van de ambtenarenpensioenen betaalt een lokaal bestuur een pensioenbijdrage. Die bestaat uit een basisbijdragevoet, op de loonmassa van zijn statutaire medewerkers, en eventueel een responsabiliseringsbijdrage. Deze bijdrage is de extra factuur die een lokaal bestuur betaalt wanneer de pensioenlast van zijn gepensioneerde ambtenaren groter is dan de basispensioenbijdrage die het bestuur voor dat jaar betaalt. Een groot deel van de pensioenlasten wordt dus gedragen door de besturen waar de basisbijdrage boven de pensioenlasten uitkomt.

Om het hoofd te kunnen bieden aan de toenemende pensioenlasten is het percentage van de basisbijdrage doorheen de jaren stelselmatig verhoogd, tot een stabiel percentage van 41,5 procent. Afgelopen jaren bleek dit percentage niet meer houdbaar. De statutaire loonmassa die overblijft voor de berekening van de basisbijdrage neemt echter af door het dalende aantal actieve statutairen. Het fonds was daarom genoodzaakt om het percentage van de bijdrage op de loonmassa te verhogen: van 41,5 procent in 2019 tot de 45 procent die men voor 2025 voorspelt.

Om deze reden, minister, kent de Vlaamse Regering vanaf 2020 een dotatie of algemene werkingssubsidie toe ten belope van de helft van de door hen verschuldigde responsabiliseringsbijdrage. De Vlaamse overheid betaalde zo, na correctie, eind 2020 een bedrag van 121 miljoen euro uit. Maar ook dat bedrag stijgt. Eind 2021 zou dat al 138,5 miljoen euro geweest zijn. Dit was ook nodig aangezien het bedrag dat de Vlaamse lokale besturen in 2020 betaalden al opliep tot ruim 1,4 miljard euro. In 2002 was dat een half miljard euro minder. We zien dat dus stelselmatig stijgen. Dat is op zich logisch want hoe kleiner de groep statutairen is, hoe groter de responsabiliseringsbijdrage.

Ik heb dat eens bekeken voor mijn eigen gemeente. Het is een kleine gemeente, maar in 2021 betaalden wij nog 30.000 euro. In 2027 zal dat 277.000 euro zijn. Dat is dus maal negen.

Uiteraard zullen de lokale besturen niet anders kunnen dan een deel van de stijgende pensioenlasten zelf budgettair te compenseren door te bekijken wat ze efficiënter kunnen doen, of door stijgende belastingen. Maar daar pleit ik niet voor. Men zal eerder besparen of minder investeren. Zo kom je terecht in het debat over de werking van lokale besturen. Minder investeren is niet goed voor onze algemene economie. Dat is maatschappelijk niet te bepleiten.

Minister, deze stijgende pensioenkosten voor lokale besturen, gecombineerd met de andere stijgende, welbekende kosten waarover wij het hier de voorbije weken

uitvoerig hebben gehad, maakt het financieel niet eenvoudig. Hoe kijkt u als minister naar de evolutie van deze pensioenkosten?

Welke rol zult u spelen in de afweging van lokale besturen om enerzijds hun investeringen niet drastisch stop te zetten en anderzijds ervoor te zorgen dat lokale besturen niet overkop gaan?

De Vlaamse Regering heeft hier al enkele positieve zaken rond gedaan. Denk aan het Gemeentefonds en de overname van de helft van de responsabiliseringsbijdrage. Maar dit telt enkel voor besturen die een responsabiliseringsbijdrage betalen, terwijl alle besturen te maken krijgen met oplopende pensioenuitgaven door de steeds hogere basisbijdrage. Ook blijft de responsabiliseringscoëfficiënt stijgen. Deze zou tegen 2027 oplopen tot 80 procent. Het is duidelijk dat, ondanks de Vlaamse maatregelen, dit niet houdbaar is voor lokale besturen. Zoals u enkele weken geleden in deze commissie zei, zijn dit zaken waar ook het federale niveau verantwoordelijkheid voor heeft. Zult u in overleg treden met de federale minister van Pensioenen om een oplossing te zoeken, om als het ware de pot groter te maken? Want dat is, denk ik, de conclusie: dit element van de pensioenen moet door een kleine groep worden gedragen.

Ik geef tot slot nog een cijfer. Deze morgen heb ik toevallig iets gelezen waarvan ik toch wel schrok. Minister, ik dacht dat de inkomsten van de Vlaamse overheid op jaarbasis ongeveer 58 miljard euro bedroegen. Dat is precies evenveel als wat onze pensioenen jaarlijks kosten – maar dan heb ik het over het hele land. Om maar te zeggen over welke bedragen we hier spreken.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Dijck, bedankt voor uw technische maar relevante vragen. Het zijn belangrijke vragen.

De kosten voor de pensioenen van personeelsleden nemen inderdaad jaarlijks toe. De meeste lokale besturen hebben gelukkig een verzekeringsovereenkomst afgesloten voor de pensioenen van hun mandatarissen en het statutaire personeel, de basisbijdrage en de responsabiliseringsbijdrage. Ze hebben meestal ook wel wat pensioenreserves in hun pensioenfondsen in beheer bij de verzekeraar. Daardoor wordt de werkelijke budgettaire jaarlijkse last momenteel enigszins uitgevlakt. Maar ik zeg dit niet om te minimaliseren, want de stijgende pensioenlasten zijn inderdaad een probleem en vormen een risico voor de lokale financiën. Zoals u aangeeft, zet die stijging, samen met andere gestegen kosten, de financiën van de lokale besturen onder druk.

Dat brengt mij bij uw tweede vraag. Zoals u zelf ook aangeeft, hebben we deze legislatuur al heel wat extra middelen naar de lokale besturen laten vloeien. Denk aan de jaarlijkse groei van het gemeentefonds en de verschillende bijkomende subsidiestromen. Meer recent hebben we nog extra middelen gegeven aan lokale besturen voor het opvangen van de oplopende uitgaven door de inflatie en voor de versterking van de energiecellen van de OCMW's. Samengevat komt het erop neer dat de voorbije jaren vanuit Vlaanderen de basisfinanciering voor de lokale besturen serieus versterkt werd. Op die manier doen we zo goed als alles om de investeringen van de lokale besturen maximaal te vrijwaren, want het is niet wenselijk dat die zouden stilvallen. Ze zijn een motor voor onze lokale economie. De aangepaste meerjarenplannen die de lokale besturen nu volop aan het opmaken zijn, zullen aangeven in welke mate we daarin ook geslaagd zijn. Een eerste positief lichtpuntje is toch de massale inschrijving voor het Kopenhagenfonds, dat lokale besturen toch nog bereid zijn om te investeren in die fietsinfrastructuur.

De dotatie voor de responsabiliseringsbijdrage bedraagt in 2022 meer dan 156 miljoen euro. De volgende jaren loopt de Vlaamse subsidie op tot respectievelijk

230 miljoen euro in 2023 en 300 miljoen euro in 2024. Over de volledige periode van 2020 tot 2024 zal er dus voor 950 miljoen euro naar de lokale besturen gaan ter ondersteuning van hun lokale oplopende pensioenuitgaven.

Gesteld dat de volgende Vlaamse Regering zou beslissen om voor de volgende periode eenzelfde inspanning te doen volgens de regels die nu gelden, dan zou dat voor de lokale besturen een financiële ondersteuning betekenen van in totaal – zit u neer? – 2,1 miljard euro.

Het gaat dus over substantiële bedragen waarmee we vanuit Vlaanderen al een heel belangrijke inspanning leveren om de lokale besturen financieel te ondersteunen om hun pensioenlasten te kunnen dragen.

Wat betreft de contacten met het federale niveau – uw volgende vraag – zijn wij op dit moment in gesprek met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Wij gaan dat gesprek ook intensifiëren. Wij gaan een initiatief richting hen nemen en ook naar de andere gewesten, die uiteraard dezelfde problematiek hebben, en dan samen kijken hoe we met de andere gewesten en de VVSG verdere acties kunnen ondernemen, vanzelfsprekend ook richting de federale overheid. Maar u weet dat het pensioenstelsel voor lokale ambtenaren een volledige federale bevoegdheid is. Wij doen een inspanning, we gaan nu kijken via de andere gewesten en de VVSG hoe we ook federaal mogelijk een sterkere focus op inspanningen ter zake gedaan kunnen krijgen.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Dank u wel, minister, voor dit duidelijk antwoord. Ik leer daar ook wel uit dat op dit moment het engagement van de Vlaamse Regering was om de helft van de responsabiliseringsbijdrage van de gemeenten bijkomend te financieren. Als ik zie hoe dit stijgt, dan stijgt dat voor de gemeenten op dezelfde manier. Die uitdaging blijft dus enorm. Ik waardeer natuurlijk de bijdrage die de Vlaamse overheid in dezen doet. Het is mijn persoonlijk aanvoelen dat we heel dit gegeven rond de betaalbaarheid van de pensioenen, dat opgedeeld is in verschillende entiteiten – misschien zeg ik nu iets gevaarlijks, of is dat niet mogelijk – en waarbij dit ook één aspect is van de lokale besturen die het zelf moeten bekostigen, moeten opentrekken.

Tot slot heb ik één kleine detailvraag naar aanleiding van dat arrest van het Grondwettelijk Hof van vorig jaar. Er was ook een ongelijkheid tussen de gemeenten. Er waren een paar gemeenten – ik dacht Hechtel-Eksel, Tessenderlo en Zonhoven – die niet participeren. Zit daar evolutie in of is daar verder iets rond afgesproken? Misschien is het moeilijk om daar nu voor de vuist op te antwoorden.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Collega's, dit is een dossier waar elk lokaal bestuur met grote argusogen kijkt. Collega Van Dijck heeft het zeer uitgebreid en uiteraard – zoals we hem kennen – zeer goed geschetst. Het is een probleem dat trouwens al langer gekend is, maar waar helemaal geen wonderoplossing voor bestaat. We hebben ook de schrapping van de federale tussenkomst van de non-activiteit voorafgaand aan de pensionering (NAVAP) gehad, waar collega Van Miert en ikzelf samen met andere burgemeesters van de centrumsteden ook de federale overheid gevraagd hebben om dat toch te herbekijken want dit is – ook daar weer – een miljoenenverhaal voor de lokale besturen. En de druk op de lokale besturen wordt op deze manier altijd maar groter. U haalt terecht aan – ook ik dank u daarvoor – dat Vlaanderen heel wat inspanningen geleverd heeft. Ik ben er zeker van dat u in de toekomst nog inspanningen zult leveren voor steden en gemeenten. Daar moeten we niet flauw over doen. We hebben het knap lastig. Ook binnen de VVSG, waar collega Van Miert voorzitter van is op dit moment en ikzelf meezit in

het dagelijks bestuur, leeft het dossier heel sterk en we hebben al meerdere keren bij de federale ministers aangedrongen op een oplossing. Ook u hebt in ons, de VVSG, een partner om dit verder aan te kaarten op het federale niveau. Samen met de andere gewesten kunnen we op tafel kloppen en een oplossing zoeken zonder dat de facturen telkens op de lokale besturen afgewenteld worden. Minister, schouder aan schouder willen wij u dus steunen. Als u ons steunt, kunnen we misschien ver geraken.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Voorzitter, ik sluit me kort aan bij de wijze woorden van zowel collega Van Dijck als collega Tommelein, want het is een problematiek die natuurlijk leeft, voor de ene gemeente of stad al een beetje meer dan voor de andere. Wat mij een beetje treft in deze problematiek is dat de hete aardappel altijd doorgeschoven wordt. Het is een beetje bizar als je dat vanuit de helikopter zou bekijken: de ene overheid verhoogt de bijdragen voor de lokale besturen en de andere overheid probeert dan middelen bij elkaar te zoeken om die lokale besturen te helpen terwijl de meeste partijen op beide niveaus actief zijn en dan ook nog in de lokale besturen belangrijke burgemeesters hebben. Kafka zou jaloers zijn op deze situatie.

Het is goed om dat grondig te bekijken en dat we in dit land bewijzen dat we bij zo'n problematiek, waar toch ook de mensen naar kijken, want heel veel ambtenaren leven van dat pensioen, er ook voor zorgen dat er een gezonde structurele basis is om de financiering van de lokale besturen gezond te houden. We weten allemaal dat ze instaan voor ruim 40 procent van de publieke investeringen.

In de jaren tachtig hebben we de fout gemaakt om te besparen, vooral op de investeringen, niet op de consumptie-uitgaven, wat pensioenen eigenlijk zijn. We mogen die fout niet herhalen. Als we willen dat de lokale besturen deftig hun investeringsritme behouden, dan gaan we voor deze problematiek een oplossing moeten zoeken. Ik pleit dan voor een structurele oplossing waar we voor elk overheidsniveau – federaal, Vlaams en natuurlijk ook de lokale besturen – een globale en duurzame oplossing zoeken.

De voorzitter: De heer Buysse heeft het woord.

Yves Buysse (Vlaams Belang): Ik sluit kort aan: het toeval wil dat ik vorige week aanwezig was op een infoavond van onze brandweerzone. Daar werden ook de financiële cijfers toegelicht. Er was een gelijkaardige situatie – ik vermoed dat dat ook binnen andere zones het geval is – waarbij bijna alle reserves die de vorige jaren opgebouwd zijn er bijna allemaal zullen doorgaan door de personeelskosten, pensioenkosten, enzovoort. Dan moet het ofwel opnieuw opgehoest worden door de gemeenten – dat is een indirect gevolg – of moet er natuurlijk een federale verhoging van middelen zijn. Daar blijkt het volgens de informatie die ik daar kreeg, toch niet zo heel vlot te gaan, de contacten met Volksgezondheid. Minister, mijn vraag is, als u toch overleg pleegt met het federale niveau, om ook dat probleem mee aan te kaarten.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dit is een ernstige problematiek, waarbij lokale besturen inderdaad worden geconfronteerd met stijgende vergrijzingskosten. Iedereen wordt daarmee geconfronteerd. Maar bij lokale besturen spelen die kosten harder dan elders. En waarom? Omdat lokale besturen twee soorten ambtenaren hebben, waarvan een soort steeds zeldzamer wordt: de vastbenoemde ambtenaar. De contractuele ambtenaar draagt bij aan een andere en grotere pensioenkas dan de vastbenoemde ambtenaar, die aan een kleinere pensioenkas bijdraagt. Als het aandeel werkende vastbenoemde ambtenaren daalt en het aantal gepensioneerde

vastbenoemde ambtenaren groot is, dan moeten die natuurlijk steeds meer bijdragen. En dat terwijl het aantal contractuele ambtenaren de voorbije jaren is gegroeid, maar daarvan zijn er veel minder op pensioen. Eigenlijk oversubsidiëren wij de ene pensioenkas, waardoor de andere pensioenkas een bovennormaal tekort heeft. In de mate dat er tussen die twee pensioenkassen geen solidariteitsmechanisme bestaat, is natuurlijk de factuur voor de lokale overheid groter dan zij zou zijn wanneer alle ambtenaren aan eenzelfde pensioenkas zouden bijdragen en daaruit hun pensioen zouden krijgen. Dat maakt het probleem voor de lokale besturen nog scherper dan elders. Dat is de vaststelling.

Ik waardeer dat men erkent, over de grenzen tussen meerderheid en oppositie heen, dat de Vlaamse overheid ter zake een behoorlijke inspanning doet. Maar tegelijkertijd stelt men over de grenzen tussen meerderheid en oppositie heen vast dat die inspanning op termijn de druk op de lokale financiën niet wegneemt, omdat die factuur altijd maar zal toenemen de komende jaren. Dat betekent dat de federale overheid ter zake een inspanning zal moeten doen. Dat was de filosofie van de Vlaamse overheid: wij zullen de helft van die factuur op ons nemen.

Het is een verantwoordelijkheid voor iedereen, ook voor mij, om de federale overheid daarop te wijzen. Dat is de reden waarom ik samen met de VVSG, mijnheer Tommelein, mijnheer Van den Heuvel, mijnheer Buysse en mijnheer Van Dijck, contact zal zoeken met de andere gewesten, die hetzelfde probleem kennen. Ik zal ter zake proberen om beweging te krijgen aan de overkant, om hierin verantwoordelijkheid op te nemen.

Ons Vlaamse beleid heeft een impact op de lokale besturen. Maar het federale beleid heeft dat ook. Niet alleen via de pensioenen maar ook voor wat betreft brandweer, politie en dergelijke meer. Ik zal suggereren dat men het Belfortprincipe iets duidelijker moet omarmen. Mijn oud-stadsgenoot Luc Van den Brande heeft dat ooit ingevoerd als minister-president: als je een maatregel neemt, moet je altijd eens bekijken welke impact die maatregel heeft op het lokale bestuur en hoe je dat moet compenseren. Dat moeten we zeker doen.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, ik ben tevreden met uw antwoord en ook met de tussenkomsten van de collega's. Niet omdat ik direct een oplossing zie. Ik denk dat we allemaal wel duidelijk de grote uitdaging zien. Maar als we allemaal over de partijgrenzen heen die uitdaging niet alleen zien maar ook erkennen, denk ik dat de politieke mogelijkheid er ook moet zijn – of mag ik zeggen de politieke moed – om oplossingen aan te reiken. Ik denk dat er in dit land geen enkele overheid voldoende geldmiddelen heeft om de zaken zomaar dicht te rijden. In dezen moet ik vaststellen dat alles pas zal kunnen worden opgelost tegen de achtergrond van serieuze hervormingen, waarbij de lasten beter kunnen worden gedeeld.

In elk geval, bedankt voor het antwoord. We moeten het allemaal warm houden, niet alleen omdat we dat willen maar omdat de dagelijkse praktijk ons dat zal opdringen.

Minister Bart Somers: De zeven besturen zijn toegetreden. De laatste drie gaan op 1 januari 2023 toetreden. Dat probleem is eigenlijk opgelost.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.